На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

№ 211 (333)

Чацвер, 27 лістапада 1997 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г. на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Выдавец — ТАА "Народная воля"
Кошт: у кіёсках і крамах — 2000 руб., у індывідуальных гандляроў — свабодны.

Народная Воля

Сонца

	Усход	Захад
Віцебск	7.54	15.41
Магілёў	7.47	15.46
Гомель	7.37	15.51
Мінск	7.58	15.57
Гродна	8.12	16.13
Брэст	8.05	16.21

Маладзік 30 лістапада.

Незлобивые заметки

Семен БУКЧИН

Страна, где закрывают газеты, идет в тупик

Первый раз газету "Свабода" запретили царские власти в 1902 году. Тогда был конфискован весь тираж первого номера. Не успели, что называется, и вздохнуть...

Возобновленная в 1990 году, на волне перестройки и гласности, газета прожила целых семь лет и была запрещена в минувший понедельник решением Высшего хозяйственного суда. Власти суверенной, супердемократической, по уверению А.Лукашенко, страны, где Конституция предоставляет широчайшие возможности для распространения и получения информации, пошли на прецедентный шаг, на который не решался даже коммунистический режим, пусть и в последней фазе своего существования.

Да, "Свабода" допекала власти! Ее репортеры добывали информацию, которая не появлялась на страницах государственных изданий. Ее комментаторы давали оценки, противоположные тем, что печатает все та же официозная пресса. "Свабода" порой даже дерзила. Стоит вспомнить только публикацию пресловутого "Луки Мудищева".

Впрочем, допускаю, что есть у нас читатели (и в немалом числе), которые "Свабоде" предпочитают другие издания. Но тут и вступают в дело законы свободного рынка. В том числе информационного. Не нравится эта газета — читай другую. Увы, есть у нас читатели, которых подобное положение дел не устраивает. Они, эти читатели, полагают, что если газета им не нравится, то ее следует закрыть. Сидят эти "читатели" в начальственных креслах в Государственном комитете по печати, в Администрации президента, с высочайшего позволения которого, а порой, не исключено, и по его указанию, они, конечно, и действуют.

Еще совсем недавно ответственные функционеры любили ткнуть в лицо обеспокоенным защитникам свободы и гласности с Запада: смотрите, даже такая "крутая" газета, как "Свабода", спокойно продается в киоске, расположенном в здании Администрации президента!

Оказывается, подобная похвала может хранить серьезную опасность. Газета, которой подобным образом гордится начальство, должна знать: она — "кандидат в депутаты", ее уже предназначили на заклание, ее скорее всего закроют. Так кто же следующий, товарищи из Госкомпечати, Администрации президента и хозяйственного суда? Выбор, к вашему счастью, невелик.

Зато механизм отработан. Два предупреждения, вынесенные любой газете комитетом по печати, дают последнему право обратиться с исковым заявлением в суд. Требовать можно чего угодно — гигантского штрафа, приостановки издания, его закрытия.

Относительно "Свабоды" Госкомпечать не колебался — закрыть. За что же? Все помнят нашумевшую историю со взрывом газопровода в Узденском районе, случившуюся 30 апреля сего года. 3 мая "Свабода", рассказав о последствиях взрыва, опубликовала подброшенное в редакцию письмо якобы от имени некоей Белорусской освободительной армии, взявшей на себя ответственность за эту акцию. Листовка содержала призыв к борьбе "с режимом Лукашенко всеми возможными средствами, в том числе вооруженными".

Вопрос: должна ли газета информировать своих читателей о существовании такого документа? Конечно же, должна! Но из этого факта отнюдь не следует, что "Свабода" сама призывала к "вооруженной борьбе". Но чиновникам из комитета нужна была зацепка. Они и зацепились. Публикация о существовании "призывающей" листовки была, скорее всего, сочтена за действие, адекватное призыву со стороны самой редакции.

Второй факт, по которому газета также схлопотала предупреждение от Госкомпечати. Публикация материалов по делу Тамары Винниковой была сочтена "разглашением тайны следствия".

Но кто только и какие только газеты не писали о "деле Винниковой"! Какие уж там тайны! В конце концов, не опубликовала же "Свабода" какие-то похищенные из следственного дела документы. Между прочим, западные издания платят бешеные деньги за получение именно таких документов и никто их не карает за это. У нас же судят даже за мнение, за взгляды. Имеешь свой взгляд на дело — получи по статье о "разглашении тайны следствия".

Нынешнее дело со "Свабодой" всё ясно. Суть "провинностей" и вынесенных по ним "предупреждений" такова, что суд мог бы ограничиться, в крайнем случае, небольшим штрафом. Ну, чтобы сделать вид, что уважает власть. Но ведь задача была определена свыше. И она, чувствуется, была четкой — закрыть "Свабоду". Судья Майя Клименкова, я считаю, выполнила инструкцию. На весь последний процесс закрытия "Свабоды" ушло всего 15 минут. Дела о нанесении побоев жене пьяным мужем рассматриваются у нас гораздо дольше. А тут — четверть часа на газету, существующую семь лет, имеющую тысячи подписчиков, широко известную и в Беларуси, и за ее пределами, наконец, дающую заработок многим журналистам, авторам, техническому персоналу. Но что до этого начальникам из Гомкомпечати и исполнительным судьям? Им ведь за это дело — закрытие газеты — возможно, и премия светит.

Людям, принявшим это решение, кажется, что все просчитано. Россия на официальном уровне в это дело не полезет. Ей важно, чтобы трубо- нефте- и газопроводы, идущие через Беларусь исправно работали. Запад, конечно, поначалу пошумит, но и забудет скоро. Другие новости нагрянут.

Но вы, закрыватели газет, забываете о самом существенном. Этими действиями вы дестабилизируете, еще больше раскалываете общество. Именно вы нагнетаете напряженность. Вы, не желающие диалога, затыкаете глотку неугодным.

Уже не раз было сказано, что история никого и ничему не научила. Но, может быть, стоит все-таки чему-то начать учиться? Страна, где закрывают газеты, идет в тупик. Так стоит ли из-за брошенного куска сала расшибать себе лоб в административном рвении?

Подумайте, товарищи судейские чиновники!

Разлічыліся... шпагатам

Якіх толькі форм разлікаў не прынесла нам постсавецкая гісторыя. Вось і з калгасам "XXI партз'езд" Вілейскага раёна, вырасціўшым першакласны лён, Красненскі льнозавод разлічыўся шпагатам на цэлых 140 мільёнаў рублёў. Праўда, да гэтага кіраўнікі гаспадаркі змаглі "выбіць" ад сваіх партнёраў і 70 мільёнаў рублёў аплаты, але колькіх нервовых клетах гэта ім каштавала. Са сваімі працаўнікамі ў калгасе таксама разлічыліся грашыма, але і з іншымі прадпрыемствамі-перапрацоўшчыкамі мяса-малака раз-пораз узнікаюць затрымкі са своечасовай аплатай. Знайсці ж самім надзейных спажыўцоў прадукцыі па-ранейшаму не дазваляе планава-размеркавальная сістэма аграпрама.

Уладзімір ШЫК.

Курсы обмена наличных валют в коммерческих банках и официальный курс, установленный Национальным банком на 25 ноября 1997 г. (по состоянию на 9.50)

Наименование банка	USD Покупка	USD Продажа	DM Покупка	DM Продажа	RUR Покупка	RUR Продажа	Телефон для справок
Минск (0-172)							
Абсолютбанк	29950	29990	17000	17270	5,04	5,06	636-080
Белагропромбанк	29980		17260		5,06		285-716
Белбизнесбанк (гл. опер. упр.)	29990	29990	17200	17270	5,06	5,06	769-531
Белбизнесбанк (гор. дир.)	29990		17200		5,06		
Белвнешэкономбанк	29950	29990	17170	17278	5,04	5,06	267-022
АКБ "Золотой талер"	29990		17270		5,06		267-597
Минский транзитный банк	29950	29990	17250	17270	5,04	5,06	132-916
Ф-л "Милавица" АКБ "Минский транзитный банк"	29950	29990	17200	17270	5,04	5,06	372-825
Ф-л Мосбизнесбанка	29890	29990	17000	17275	5,03	5,06	286-278
Народный банк	29400	29990	16950	17270	4,96	5,06	238-610
"Новоком"	29900	29990	17100	17270	5,02	5,05	603-402
Приорбанк	29800	29990	17100	17270	5,04	5,06	455-721
РРБ	29890	29990	17170	17270	5,02	5,06	266-941
"ФФФ"	29980	29990	17260	17270	5,05	5,06	621-601

Информация предоставлена ПКФ "Агентство Гревцова".
Тел./факс (017) 262-16-17.

Стоп-кадр

Першы снег.

Фота Мікалая СЕМАКОВА.

Пячыся, хлябок, пакуль печы спраўныя

На якую галіну народнай гаспадаркі краіны зараз ні звернеш увагу, усюды, быццам той снежны ком, нарастаюць праблемы. Вось і фізічная, маральная зношанасць абсталявання прадпрыемстваў хлебапячэння спажывецкай кааперацыі Мінскай вобласці дасягнула ўжо 90 працэнтаў, палова хлебапякарняў сельскіх раёнаў патрабуюць поўнай замены абсталявання. Праўда, зараз капітальна рамантуюцца Маладзечанскі і Мядзельскі хлебазаводы, пасля завяршэння там работ людзі нарэшце змогуць купляць смачны якасны хлеб і не будуць мець пытанняў са своечасовым завозам яго ў магазіны. Каб капітальна адрамантаваць печы для выпечкі хлеба, патрабуецца зараз больш 500 мільёнаў рублёў, менавіта столькі з пачатку года склаў прыбытак гэтай галіны на ўсю вобласць. Фактычна дзяржава, трымаючы фіксаваныя цэны на хлебапрадукты, пазбавіла хлебазаводы перспектыў развіцця і абнаўлення. Нават калі хлеб будзе акуратна выпякацца, хутка могуць паўстаць праблемы з яго дастаўкай. На працягу 10 апошніх гадоў не абнаўляўся ў вобласці парк спецмашын, так званых хлебавозак. Знайсці буйныя сумы грошай на іх замену ў адзін момант будзе таксама няпроста.

Уладзімір КОРЗУН.

Скандал

Пракуратура Мінска разглядае магчымасць узбуджэння крымінальнай справы супраць намесніка рэдактара газеты "Имя" Ірыны Халіп

У пракуратуру Мінска паступіла заява ад следчага пракуратуры Цэнтральнага раёна горада Валянціна Магарыла аб узбуджэнні крымінальнай справы ў дачыненні да намесніка рэдактара газеты "Имя" Ірыны Халіп.

В.Магарыл вёў, а затым спыніў справу аб збіванні супрацоўнікамі міліцыі падчас дэманстрацыі 2 красавіка Ірыны Халіп, а таксама яе бацькі Уладзіміра Халіпа. Па сцвярджэнні В.Магарыла, пры гутарцы з І.Халіп па гэтай справе журналістка яго ўдарыла.

24 лістапада І.Халіп была выклікана ў гарадскую пракуратуру да следчага Наталлі Старасцінай, якая азнаёміла яе з заявай В.Магарыла, а таксама з заявамі супрацоўнікаў пракуратуры, што сведчылі на карысць следчага. Н.Старасціна настойліва рэкамендавала журналістцы ва ўсім прызнацца, аднак І.Халіп адмовілася ад усялякіх тлумачэнняў.

Генадзь БАРБАРЫЧ, БелаПАН.

Ирина Халип рассчиталась за всех униженных белорусской властью?

Я не знаю, ударила ли в самом деле Ирина Халип Валентина Магарила. Не видел. Не присутствовал.

Но я видел — и вместе со мной сотни тысяч людей — этот страшный телерепортаж: молодую журналистку жесточайше избивают дубинками на одной из улиц Минска...

И как было поступить ей, когда следователь заявил: дело закрыто, нет "состава преступления", не подвергалась побоям ни она сама, ни ее отец? Как выдержать такое глумление над личностью, над законом?

...В конце семидесятых годов прошлого столетия Россию потряс судебный процесс: член "Народной воли" Вера Засулич стреляла в обер-полицмейстера генерала Трепова за то, что тот публично унизил находившегося под арестом ее товарища студента Боголепова. Не пощечину дала, а стреляла! И что же? Царский суд, который мы так привыкли клясть, оправдал Веру Засулич. Потому что это был действительно демократический суд присяжных. И председательствовал на нем знаменитый сенатор, настоящий правовед и замечательный человек Анатолий Федорович Кони.

Кто будет председательствовать на суде, если он состоится по иску следователя Магарила к журналистке Халип? Разумеется, это будет послушный, исполнительный "винтик". При нынешнем режиме не может быть в судах крупных, достойных, действительно независимых личностей. Не знаю, пойдет ли власть на этот процесс... Возможно, г-ну Магарилу придется, что называется, утереться... Только что выпустили Шеремета. Только что закрыли "Свабоду". А тут новое громкое дело... В конце концов, не генерального же прокурора побили.

Повторяю, я не видел, не знаю, дала ли в самом деле Ира Халип оплеуху следователю Магарилу. И отнюдь не ратую за кулачные расправы в прокурорских кабинетах. Но когда твою честь, твое гражданское достоинство втаптывают в грязь, когда тебе бесстыдно заявляют в лицо, что тебя не избивали, закрывая глаза на сверхочевидные свидетельства, что еще остается человеку?

Пощечина в известных условиях — это акт гражданского действия. Полагаю, у следователя Магарила не сломана челюсть и он устоял на ногах. Но если не работает закон, как выразить свое презрение к рабам, его поправшим?

Семен ВЛАДИМИРОВ.

Почему я подписала "Хартию-97"

Людмила ГРЯЗНОВА, депутат Верховного Совета Республики Беларусь 13-го созыва

ХАРТИЯ'97
CHARTER-97
НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ ХАРТИЮ ПОДПИСАЛИ
13920
ГРАЖДАН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Это не героический поступок. Это веление души, разумное решение, которое может принять каждый. Мой голос среди многих. Моя подпись среди тысяч других подписей. Тысячи поднятых рук, тысячи подписей, поставленных под "Хартией-97", говорят о нашем общем желании жить в свободном государстве, жить без страха и подозрений.

Я часто вспоминаю поездки в Германию, Данию, Польшу. Вспоминаю чистые, открытые, доверчивые лица. Хочу, чтобы все эти чувства выражали и наши лица. Хочу избавления от покрова мрака, завесы взаимной вражды и нетерпимости. Хочу гуманных, добрых, человеческих отношений друг к другу.

Я знаю, как можно достойно жить. Это не собственные иллюзии, это практика наших соседей, ничем принципиально от нас не отличающихся, только сбросивших оковы страха, одетых в достойные, гражданские одеяния. Мне претит феодализм отношения личной зависимости.

Непростой момент переживает сегодня наша страна. У кого-то срываются лишние эмоции, кто-то прибегает к кулачным методам. На улице бьют Валерия Щукина, открывают уголовное дело против Ирины Халип, садят за решетку несовершеннолетних за смелые гражданские поступки.

Я не хочу, чтобы эта удушливая волна покрывала, запутывала, запеленовывала нас и не давала пошевелиться ни мизинцу, ни руке, ни одной мысли. Мой голос мало значит, но, когда таких голосов тысячи, десятки тысяч, сотни тысяч, мы — сила. Такой хор, такое многоголосие, такая гармония — непобедимы.

Я очень надеюсь, что "Хартия-97" — новое слово, новое движение, пришедшее к нам из соседней Чехословакии, поможет нам так же, как и чехам, выйти из рабского состояния, поможет выдавить из себя по капле раба, поможет избавиться от червяка, который точит наши души и разлагает наши умы.

Я понимаю, что это произойдет не завтра. Но от того, как мы сумеем все сами сделать, от того, как мы будем подписываться, организовываться, объединяться и проявлять солидарность, зависит результат. Все в наших руках.

Погода

27 и 28 ноября облачно с прояснениями, 27 — по югу республики небольшой снег; 28 — преимущественно без осадков, на дорогах гололедица. Температура 27 ночью -2...-7, днем 0...-5. 28 — -3...-8, местами до -13, днем -2...-7 градусов.

Уточним

Финляндия – пристанище для инакомыслящих из Беларуси. Седьмая страна по счету...

Политэмигрант Алина Бельская училась не на факультете журналистики, как поспешили уведомить другие газеты, а собиралась стать правоведом. И правоохранительные органы ею вовсе не интересовались.

На прошлой неделе стало известно, что 18-летняя жительница Минска Алина Бельская попросила политического убежища в Финляндии.

В Беларуси она возглавляла комиссию по связям с общественностью молодежной структуры БНФ — "Молодого фронта". Напомню, что двое его активистов уже около трех месяцев находятся в заключении. Их обвиняют в том, что они "разукрасили" город Столбцы антипрезидентскими лозунгами. Как сообщил лидер "Молодого фронта" Павел Северинец, Алине Бельской пришло несколько повесток явиться в КГБ в качестве свидетеля по этому делу. Однако, по словам самой Алины, ей стало известно, что ее могут обвинить в соучастии, и именно этим объяснила свое решение скрыться от белорусских властей.

Бельская сначала приехала в Москву, а оттуда с помощью российского ПЕН-центра добралась до Финляндии. Там она сразу обратилась к властям с просьбой о политическом убежище. Павел Северинец сказал, что Алина уже звонила в БНФ и запрашивала материалы по "столбцовскому делу".

Как оказалось, молодая политэмигрантка училась в Европейском гуманитарном университете в Минске на факультете права. Там сообщили, что в октябре этого года она была отчислена со второго курса, так как в новом учебном году к занятиям не приступила.

По словам Аллы Соколовой, Алина была сильной студенткой. Летнюю сессию сдала только на "отлично", великолепно владеет английским языком. Благодаря высокой успеваемости ей даже уменьшили плату за обучение...

Что же касается позиции официальных властей Беларуси и, в частности, КГБ, то все комментарии сводятся к одному — Алина Бельская правоохранительные органы не интересовала и не интересует.

По законам Финляндии срок рассмотрения заявлений о предоставлении человеку политического убежища составляет от трех месяцев до года. По моим же подсчетам, это уже седьмое государство, где белорусские граждане попросили политического убежища. Ранее были Польша, Чехия, США, Ирландия, Бельгия и Франция. Какая страна следующая?

Сергей КУЗНЕЦОВ.

Незалежная экспертыза

Уладзімір КУЛАЖАНКА,
доктар эканамічных навук, прафесар

Хто каго: урад інфляцыю ці яна яго?

У вышэйшых эшалонах улады рэспублікі абмяркоўваецца зараз праблема дэвальвацыі беларускага рубля, вынік якой толькі адзін — рост інфляцыі.

Нацыянальны банк у асобе яго старшыні Генадзя Алейнікава настойвае на дэвальвацыі, урад у асобе яго старшыні Сяргея Лінга не пагаджаецца з гэтай прапановай. Кожны з бакоў прыводзіць аргументы. Дзе ісціна і які бок пераможа — пытанне не рытарычнае, бо дэвальвацыя беларускага рубля не такая простая праблема, якой хацеў бы яе прадставіць кіраўнік урада Сяргей Лінг. Маўляў, што маем вызначаныя прэзідэнтам параметры інфляцыі ў 2% у месяц. Бюджэтны дэфіцыт на 1998 год памерам 16 трлн. рублёў будзе пакрыты ў асноўным за кошт выпуску дзяржаўных каштоўных папер, і ўсё будзе ў парадку: развіццё пойдзе нармальна, а інфляцыя не выйдзе за межы плануемых абмежаванняў. Але гэтаму аптымізму Сяргей Лінг запярэчыў сам сабе. На апошняй урадавай нарадзе ён сказаў, што ўсё ў нас добра, план народнагаспадарчага развіцця ў гэтым годзе будзе выкананы. Не справіўся ўрад толькі з двума паказчыкамі: інфляцыяй, якая болей чым у два разы перакрыла плануемыя і чакаемыя ўрадам паказчыкі, і агромністы дэфіцыт знешнегандлёвага балансу, які ўжо дасягнуў 1,118 млн. долараў. Калі гэтыя недахопы па выніках 8 месяцаў афіцыйна прызнаны, а яны выніковыя і аб'яўлены, то аб якіх тады поспехах у эканамічным развіцці можа ісці гаворка!

Можа, якраз і трэба прывесці рубель у адпаведнасць з яго пакупніцкай здольнасцю, і тады не будзе такога вялікага гандлёвага дэфіцыту.

З меркаваннем старшыні ўрада не згаджаюцца аналітыкі, прафесіяналы ў галіне эканомікі. Так, старшыня Беларускага Савета прадпрымальнікаў і арандатараў прафесар Макс Куняўскі лічыць, што на розніцы курсаў валют некаторыя прадпрыемствы згубілі да 30% абаротных сродкаў. Менавіта з гэтай прычыны расце стратнасць прадпрыемстваў, а рэнтабельнасць застаецца крытычна нізкай. Невыпадкова міністр прадпрымальніцтва і інвестыцый Аляксандр Сазонаў на адной з нарад нядаўна сказаў: "Прадпрыемствы інвесціруюць толькі 10% прыбытку (заўважым, невялікага), паколькі аплацілі стабілізацыю падзеннем рэнтабельнасці".

Вядомы эканаміст Васіль Шлындзікаў у сваёй нядаўняй публікацыі ў друку прывёў рэальныя даныя пра розніцу афіцыйнага дзяржаўнага валютнага курсу рубля 28 тыс. руб. за долар і рыначнага — 42 тыс. руб. за долар. Проста ашаламляльна, што розніца ў курсах складае 50%. На гэтай розніцы гарыць экспартны прыбытак прадпрыемстваў, узмацняецца іх разарэнне.

Аналітыкі сцвярджаюць, што ў нас сёння ёсць інфляцыя не попыту, а інфляцыя выдаткаў, гэта значыць прапановы, якая прыходзіць да нас з энерганосьбітамі, металам і іншай сыравінай з Расіі. Гэта звязана ў значнай ступені з тым, што валютны курс беларускага рубля да расійскага ў нас завышаны (4,6 рубля да 1 расійскага) у параўнанні з той ацэнкай, якую сёння даюць у Расіі (6,8 бел. руб. да 1 расійскага). Вось і атрымліваецца, што мы плацім сваімі рублямі за расійскую сыравіну болей, чым разлічвалі.

Усе гэта ўлічана Нацыянальным банкам. І калі яго кіраўнік Генадзь Алейнікаў унёс прапановы аб дэвальвацыі рубля, то ён улічваў не толькі патрабаванні Сусветнага банку ўстанавіць адзіны валютны курс беларускага рубля (а пра гэта была дамоўленасць), але і тое, што гэта будзе стымуляваць экспарт беларускіх тавараў, рост рэнтабельнасці прамысловасці, павелічэнне інвестыцый і рост рабочых месцаў.

Але ўрад не пагаджаецца з прапановай Нацыянальнага банка. Чаму? Па-першае, таму, што калі правесці дэвальвацыю да 37—38 тыс. руб. за 1 долар і прывесці курс рубля да расійскай ацэнкі, то паляцяць усе зробленыя разлікі сацыяльна-эканамічнага развіцця на будучы год, у тым ліку і даныя бюджэту. Па-другое, пачнецца выбуховы рост цэн і спатрэбіцца адразу значна павысіць мінімальную заработную плату, што будзе моцна стрымліваць далейшую інфляцыю. Па-трэцяе, урад баіцца сацыяльных узрушэнняў у народзе, бо і без гэтага напружанне з-за галечы немалое.

Безумоўна, засцярога ўрада апраўданая, але не зусім, бо цэны растуць і без дэвальвацыі і будуць расці ў будучым годзе. Дык ці не лепш зрабіць гэта адразу, а ў далейшым на аснове пэўнай раўнавагі падтрымліваць стабілізацыю. Для народа так было б лепей.

Што датычыцца заработнай платы, якая ўвесь час адстае ад інфляцыі, то яе трэба павышаць і без афіцыйнай дэвальвацыі рубля, бо рэальна гэтая дэвальвацыя ўжо адбылася, пра што сведчыць рыначны курс рубля.

Увогуле напрошваецца выснова: хоча гэтага ўрад ці не, а дэвальвацыю беларускага рубля дэ-факта рана ці позна трэба будзе прызнаць і дэ-юрэ.

Як ні ацэньвай, рост інфляцыі становіцца непазбежнай бядой для эканомікі Беларусі і яе народа. Проста ідзе назапашванне інфляцыйнага патэнцыялу. Цяпер стала відавочна, што спажывецкія цэны, якія ўзмоцнена "рэгулююцца" дзяржавай, да канца года павысяцца болей як на 50%, а цэны прамысловасці ўзляцяць за год болей як на 80%. Трыццаціпрацэнтная розніца ў цэнах якраз і ёсць "задзел" інфляцыі на спажывецкія тавары ў 1998 годзе, бо гэта ж будучыя выдаткі. Адміністрацыйныя метады барацьбы з іфнляцыяй — малавыніковыя. Ёсць адзін важны і правераны метад барацьбы з інфляцыяй — рэфармаванне і лібералізацыя гаспадарання. Прыкладам тут могуць быць і краіны Прыбалтыкі, дзе інфляцыя не проста падаўлена. Мала хто на Беларусі можа за месяц зарабіць 100 долараў, а ў Латвіі сярэдні заробак складае 220 долараў, а ў прамысловасці 277 долараў. У Эстоніі заробкі яшчэ большыя.

У чым жа прычына, чаму ў такіх моцных адміністрацыйных намаганнях інфляцыя на Беларусі застаецца непераадоленай? Прычына ў тым, што інфляцыя і яе размеркавальны механізм выкарыстоўваюцца дзеля сілкавання так званага эканамічнага росту. Цэны ўвесь час растуць, на іх налічваюцца падаткі, і таму паступленні ў бюджэт растуць. У краінах Прыбалтыкі ў аб'ём атрымананага ВУП залічваецца толькі прадукцыя, купленая пакупнікамі. А ў нас — паступіўшая на склад. Тут, як бачым, розны ацэначны падыход. Таму для росту такой вытворчасці на Беларусі не хопіць ніякіх рэсурсаў. Інфляцыя сённяшняя спараджае інфляцыю заўтрашнюю. Урад, з аднога боку, нібы вядзе барацьбу з інфляцыяй, а з другога — узмацняе яе. Не выпадкова ў бягучым годзе, па ацэнцы спецыялістаў, крэдытная эмісія чакаецца ў межах 8 трлн. руб. Гэтая эмісія будзе працаваць на інфляцыю і ў будучым годзе. Але плюс да гэтага эмісія плануецца яшчэ ў большым памеры налета. Як жа тут можна зрабіць сацыяльна-эканамічнае развіццё ў будучым годзе безінфляцыйным?

А тут яшчэ ва ўмовах адміністрацыйнага кіравання эканамічная сітуацыя складаецца неспрыяльная. Нарыхтавана толькі каля палавіны бульбы ад запланаванага аб'ёму для дзяржаўнага гандлю. Цэны на бульбу падскочылі да 8 тыс. руб. за 1 кг. Улады забаранілі вываз бульбы за мяжу. Журналісты назвалі гэтую меру "невыязная бульба".

Не выкананы запланаваныя закупкі пшаніцы і харчовага жыта. Як бачым, на харчовым рынку сцеражэ інфляцыя попыту.

Працуючы над планам-прагнозам сацыяльна-эканамічнага развіцця на 1998 год, эканамічныя міністэрствы і ведамствы Рэспублікі Беларусь разам з Нацыянальным банкам спрабавалі знайсці такі варыянт развіцця, які б быў без росту інфляцыі і яе адмоўных наступстваў. Але як ні стараліся — нічога не атрымалася. Інфляцыя ўвесь час суправаджала эканамічныя працэсы сёлета. На жаль, застанецца яе адмоўны ўплыў і ў будучым годзе.

Читатель — газета

Глоток чистого воздуха в затхлой атмосфере лжи

Здравствуйте, уважаемая редакция!

Со дня основания газеты мы с мужем являемся вашими постоянными читателями и подписчиками. "Народная воля" для нас как глоток чистого воздуха в затхлой атмосфере лжи, которой пропитаны государственные СМИ, радио и телевидение.

Выражаем искреннюю признательность редакционному коллективу во главе с основателем и главным редактором Иосифом Середичем за мужество, смелость, так необходимые в это смутное время. Газета помогает не терять надежды, верить, что "загляне сонца і ў наша аконца".

В вашей газете мы находим ответы на многие вопросы, которые не могут не волновать каждого порядочного человека, и, пожалуй, на самый злободневный: "Куда несет нас рок событий?" Поэтому с нетерпением ждем очередной номер газеты, чтобы прочитать статьи Людмилы Маслюковой, Александра Федуты, Виктора Свирко, Ивана Макаловича, Анны Соусь, Семена Букчина и других талантливых журналистов.

Благодаря вашей газете я смогла ближе узнать многих политиков, которые находятся в оппозиции к нынешней власти. Внимательно слежу за выступлениями на страницах газеты Виктора Гончара, Геннадия Карпенко, Семена Шарецкого, Валерия Тихини. "Юридическая консультация" Михаила Пастухова дает возможность гражданам Беларуси узнать о своих правах и обязанностях.

Хочу выразить сердечную благодарность журналисту Василию Гродникову за раздумья "Менталітэт электарату, або Чаму браткі-беларусы такія "затурканыя" и "Час вялікай смагі, або Пра тое, хто і што знішчае беларускую вёску". Так мог написать только настоящий гражданин, который душой болеет за судьбу своего Отечества!

Спасибо вам, истинные патриоты многострадальной Беларуси. Я твердо верю, что "на обломках самовластья напишут ваши имена", и потому, не колеблясь, ставлю свою подпись под "Хартией-97".

Тамара Михайловна ЕЗЕРСКАЯ, бывшая учительница, а теперь пенсионерка.

Буда-Кошелевский район, пос.Коммунар.

P.S. *Если будет возможность, напечатайте мое письмо на страницах газеты. Тогда я смогу более аргументированно ознакомить с "Хартией-97", а заодно и с "Народной волей" прежде всего своих коллег, а может, и выпускников и их родителей. Считаю, что имею на это моральное право, потому что пользуюсь уважением и авторитетом в педагогическом коллективе и среди учащихся и их родителей.*

Вы — с "Народной волей"!
"Народная воля" — с Вами!

Не заметите, как закончится подписная кампания на первую половину 1998 года. Не опоздайте!

Народная Воля 27 ЛІСТАПАДА 1997 г.

Откровенный разговор

...И прижму я его к груди

Если бы всех детей кормили исключительно грудью до шести месяцев, то можно было бы предотвратить гибель более одного миллиона новорожденных в год...

Какое это блаженство — прижать к груди маленького, недавно появившегося на свет малыша. Засопит маленький носик, "засучат" коротышки-ножки. Крохотное тельце будет нетерпеливо изворачиваться, пока жадный ротик не прильнет к материнской груди и радостно не зачмокает от удовольствия. А потом, наевшись, безмятежно заснет на руках матери...

К сожалению, не многие женщины сейчас относятся к кормлению своего ребенка грудью как к одному из наивысших блаженств материнства, радостному соединению в единое целое двух самых близких душ. Грудное вскармливание многие рассматривают как неприятную обязанность и мучительную необходимость. Покормив ребенка всего несколько месяцев, а то и недель, без сожаления переводят его на искусственное вскармливание. И ряды малышей-искусственников сейчас так велики, что порой трудно разобраться: или полноценные женщины у нас перевелись и пришло время болезненных дам, которые не только кормить не могут, но и рожают-то с трудом, или же просто не хотят сейчас себя женщины обременять такими "сложностями", как грудное вскармливание.

Конечно, кормящая мама должна от многого отказаться. Курить нельзя, с алкоголем тоже приходится повременить, из дома больше, чем на три часа не выйдешь, в баню не сходишь. Чтобы не заработать мастит, приходится все время сцеживаться, следить, чтобы не застудилась грудь, соски часто болят и воспаляются. Для многих это трудное испытание, сопровождающееся плачем ребенка и рыданиями матери, ее страхом перед каждым кормлением и облегчением, когда оно заканчивается. И тайной молитвой, чтобы ребенок поспал подольше перед следующим кормлением, и усиливающимся чувством ужаса перед перспективой кормить изо дня в день от шести до двенадцати раз еще много месяцев. В общем, проблем не счесть. Гораздо проще развести смесь и покормить малыша из бутылки.

А ведь можно на грудное вскармливание посмотреть и с другой стороны. Не надо платить огромные деньги за импортные смеси. В любой момент можно успокоить малыша, приложив его к груди. У "грудных" детей практически не бывает проблем со стулом, тогда как искусственники часто мучаются запорами. Да и болеют такие дети реже. А какая это идиллия, когда мать и ребенок прижались друг к другу и наслаждаются мирным и нежным сосанием. Для многих матерей она становится реальностью, и сторицей оправдываются все усилия, затраченные на ее достижение. Они испытывают при кормлении грудью замечательное, ни с чем не сравнимое чувство.

Молочная арифметика

Хорошим аргументом в пользу грудного вскармливания будут и достаточно высокие цены на молочные смеси. В специализированном магазине детского питания "Тотошка" полукилограммовая упаковка отечественных "Алеси" и "Малыша" обойдутся вам в 46 400 и 31 100 рублей соответственно. Плюс — возможный диатез у вашего малыша. А для тех, кто побогаче — целый арсенал дорогих импортных смесей. "Симилак" — 149 600 руб, "Нан" — 146 600 руб, "Пилтти" — 104 000 руб, "Туттели" и "Бона" — по 128 000 руб.

Двухмесячный ребенок съедает одну банку смеси примерно дней за десять, десятимесячному ее хватает всего лишь на несколько дней. А ведь пособие на ребенка сейчас немногим превышает 400 тысяч "зайчиков". Эта нехитрая "молочная" арифметика лучше других аргументов доказывает превосходство грудного вскармливания. Тут, правда, есть и оборотная сторона: кормящая мать сама должна хорошо питаться, ведь все жиры, углеводы, витамины и минералы нужны ей, как говорится, на двоих...

Оптимальный старт в жизни

Мой собеседник — начальник отдела материнства и детства Министерства здравоохранения **Зинаида Артемовна СЕВКОВСКАЯ.**

— В 1989 году прошла межправительственная конференция по проблемам правильного питания населения земного шара, на которой Всемирной организацией здравоохранения были разработаны десять принципов эффективного грудного вскармливания, которых сейчас придерживаются медики почти во всех странах мира. С 1993 года они действуют и у нас. И это не революция в грудном вскармливании, а просто другое понимание взаимодействия матери и ребенка.

Мать и плод существуют вместе девять месяцев. Это определенная биосфера, нечто единое. И после родов они тоже на какое-то время остаются единым целым. Мать и ее ребенок — это настолько интимная идеальная пара, что никто не вправе вмешиваться в эту идиллию.

Женщина должна осознать: самое важное, что она может сделать в первые месяцы жизни своего ребенка, — это как можно дольше кормить его грудью.

— Многие женщины переводят своего ребенка на искусственное вскармливание вовсе не из-за нежелания кормить, а просто потому, что молоко у них, как говорится, перегорает. Что же нужно делать для того, чтобы кормить ребенка как можно дольше?

— Очень важно, чтобы сама женщина была уверена в том, что она сможет и будет кормить. Ведь у очень немногих женщин вообще не вырабатывается молоко. И если его не хватает, это чаще всего надуманные проблемы, которые возникают тогда, когда женщина не уверена в себе, не уверена в том, что она должна и может дать своему ребенку самое лучшее. Очень важен и первый контакт ребенка с матерью, когда сразу после родов его кладут к ней на грудь. И тогда у женщины гораздо легче проходит последний период родов, меньше вероятность кровотечения и понемногу начинает вырабатываться молоко. А ребенок после родов просто "отдыхает" в мамином биополе. И примерно через двадцать-сорок минут после родов ребенок сам ползет к груди, инстинктивно берет сосок мамы и активно сосет. Природой заложено так, что это он делает правильно, и у матери не будет ни трещин, ни насосов или каких-либо других проблем с грудью. А если же ребенка после родов забрали в детскую комнату, дали бутылку или пустышку, а уж потом принесли к маме на кормление, у него теряется рефлекс правильного "взятия" груди. И у женщины начинаются проблемы. А ведь те 5 — 10 миллилитров молозива, которые он получит в первые полчаса после родов — настоящее лекарство для него. В нем сконцентрировано столько иммуноглобулинов, витаминов, микроэлементов, что ребенку этого хватит для защиты от различных инфекций на три-четыре месяца. Молозиво обволакивает весь желудок, кишечник и готовит все ферментативные системы ребенка к тому, чтобы он позже переваривал молоко. Если же ребенку дадут смесь "Малыш", то у него могут сбиться все рефлекторные механизмы, начаться вздутие живота, аллергия, диатезы.

Второе обязательное требование грудного вскармливания: необходимо прикладывать ребенка к груди, как только он этого попросит. После родов у женщины начинает постепенно вырабатываться молоко, достаточная же лактация возникает только на третьи сутки. И если первые двое суток ребенка часто прикладывают к груди, то у него быстрее разовьется сосательный рефлекс, а у матери — процесс лактации.

— Раньше врачи рекомендовали при грудном вскармливании придерживаться строгого режима — кормление через каждые 3,5 часа, ночной перерыв, обязательное сцеживание. Теперь молодым мамам уже не стоит придерживаться этих правил?

— Это вчерашний день. Судите по себе, ведь бывают дни, когда и вам совсем не хочется есть. Так и у ребенка, он не хочет есть по часам. Все сугубо индивидуально.

— Многие женщины считают, что в молочных смесях хорошо сбалансированный состав, тогда как сами они не могут обеспечить себе полноценного питания, а, следовательно, с их молоком ребенок может чего-то недополучить. Так ли это?

— В грудном молоке находятся все необходимые для ребенка ингредиенты, специальное соотношение белков, углеводов, витаминов, минеральных веществ. Дети, которые длительно, не менее шести месяцев, получали грудное молоко, имеют более высокие показатели в тестах по психическому развитию. Физически они более крепкие, чем искусственники. И существуют исследования, доказывающие, что грудное вскармливание — профилактика атеросклероза, лейкоза, сахарного диабета во взрослом возрасте. Важен еще и постоянный психологический контакт. Существуют научные работы, которые подтверждают, что дети на грудном вскармливании менее подвержены антиобщественным поступкам.

— Можно ли кормить ребенка более года? Влияет ли на качество молока возраст матери?

— Раньше существовало мнение, что после года кормления надо обязательно перевязывать грудь и бросать кормить. Это неверно. Организм женщины сам определяет, что нужно для ее ребенка. И если у нее есть молоко даже два года, значит, можно кормить два года. Также не существует каких-либо серьезных исследований, подтверждающих, что с возрастом появляются какие-либо существенные изменения в составе грудного молока, которые были бы вредны ребенку. Скорей всего имеет значение качество питания женщины. Особенно это важно во время беременности. Когда женщина кормит грудью, она дает ребенку все необходимые элементы. Пусть даже в ущерб себе. У женщин в первую очередь "летят" зубы... Впрочем, мы не так уж плохо питаемся, чтобы говорить, что грудное молоко у наших женщин плохое. Нет. Всегда есть хлеб, молоко, творог, мясо, овощи...

— Существуют ли противопоказания к грудному вскармливанию?

— Их очень мало. У женщин это — острые респираторные, онкологические, психические заболевания, когда им необходимо принимать лекарственные препараты. У детей — установка аппарата искусственной вентиляции легких или же состояния, когда нужно срочно принимать какие-то медицинские меры. Но 90—95% детей, рождающихся сегодня в родильных домах Беларуси, практически здоровы и должны получить оптимальный старт для последующей жизни — грудное молоко и любовь матери.

— Не секрет, что у многих женщин после кормления грудью изменяется ее форма. Возможно ли дать ребенку полноценное питание в начале его жизни и сохранить красивую грудь?

— Всегда надо знать, чего хочешь в этой жизни. Если женщина хочет быть фотомоделью, то она должна соблюдать диету, заниматься шейпингом и так далее. Если же она хочет, чтобы у нее был здоровый, психически нормальный, хорошо развитый ребенок, то форма груди для этой женщины — не самое основное. К тому же существуют и специальные упражнения, с помощью которых можно восстановить мышцы груди. Вообще-то рождение одного или двух детей незначительно влияет на форму груди.

— Как избежать такой неприятной болезни, часто сопровождающей кормление, как мастит?

— При правильном грудном вскармливании, когда ребенка прикладывают к груди по его требованию, маститов не бывает. А если ребенка часто кормить ночью, то у женщины вырабатывается такой гормон, как пролактин, который отвечает за то, что в течении дня у женщины будет хорошая лактация и будет вырабатываться столько молока, сколько и необходимо ребенку.

— Везде ли и роддомах Беларуси придерживаются новых принципов грудного вскармливания?

— К сожалению, не везде. Самая большая проблема — это изменение менталитета наших медицинских работников. Акушерка, медсестра, проработавшая, к примеру, тридцать лет в старом режиме, не в состоянии сразу изменить свое сознание, признать, что раньше она все делала неправильно. В Беларуси большая половина родильных домов сейчас ввела совместное пребывание матери с ребенком. И мы требуем, чтобы к концу этого года практически все роддома перешли на эту систему. Раньше мы роддома узнавали по детскому крику, теперь же во многих стоит необычная тишина. Потому что там дети находятся вместе со своими мамами.

— Проводятся ли исследования того, сколько женщин в Беларуси кормят грудью своих малышей сразу же после родов, спустя несколько месяцев, через год?

— При выписке из роддома примерно 92% матерей кормят грудью, к трем месяцам — это уже 48%, а к шести — всего лишь 25%. Но эта статистика не совсем достоверна. Сейчас мы проводим исследование со своими канадскими коллегами по эффективности внедрения 10 принципов грудного вскармливания. Мы наблюдаем 18 тысяч детей из 32 роддомов, 16 из которых активно внедряют эти принципы. К концу следующего года мы уже будем иметь вполне достоверную статистику. Будем знать, что влияет на длительность грудного вскармливания, как развиваются, часто ли болеют дети, которые получили достаточно материнского молока, и малыши—искусственники. Наши канадские коллеги считают, что это — самое крупное международное научное исследование в области охраны здоровья матери и ребенка. Мы надеемся на успех этого исследования.

Один год — это так немного в жизни каждой матери и ее ребенка. И таких интимных, нежных и сокровенных отношений, как в период кормления грудью, у них уже не будет никогда. И хорошая мать никогда не позволит себе такую бездумную расточительность, как искусственное вскармливание своего малыша. И потому каждый раз с трепетом и нежностью будет прижимать к своей груди маленького человечка...

Анна СОУСЬ.

Из почты главного редактора

Главному редактору газеты "Народная воля" И.Середичу.

Обращается к Вам гражданин Республики Беларусь Геннадий Викторович Соколов, проживающий по адресу: Могилевская обл., г.Бобруйск, ул. С.Лазо, д. 1/29, кв. 8.

На протяжении длительного времени являюсь постоянным читателем Вашей газеты, которая мне нравится всесторонней, обширной информацией. Вот и я решил обратиться к Вам за помощью.

Мои неоднократные письма с жалобой о разрешении моего жилищного вопроса в адрес Президента до адресата не доходят. Поэтому я обращаюсь к Вам с просьбой опубликовать мое открытое письмо в Вашей газете. Надеюсь, что Вы не оставите без внимания просьбу отчаявшегося человека.

С искренним уважением к Вам гражданин Республики Беларусь

Геннадий СОКОЛОВ.

Открытое письмо

Уважаемый Президент!

Пишет Вам гражданин Республики Беларусь Геннадий Викторович Соколов, проживающий по адресу: Могилевская обл., г.Бобруйск, ул. С.Лазо, д. 1/29, кв. 8. Работаю в н/о "Бобруйскмебель" с 1977 года.

Александр Григорьевич, хочу излить Вам свою боль и страдания. Я и моя жена, Татьяна Ивановна Соколова, — воспитанники детских домов. В семье два сына-близнеца призывного возраста.

20 лет проживаем в помещении подвального типа жилой площадью 13,8 $м^2$. Все эти 20 лет я простоял в очереди в н/о "Бобруйскмебель" для улучшения своих жилищных условий.

В 1993 году администрацией и профкомом семье было выделено жилье, 3-комнатная квартира №6 в 30-квартирном жилом доме по ул.Комсомольской, 159.

В 1993 году средства на окончание строительства вышеуказанного дома у предприятия иссякли, и мне предложили взять ссуду у государства, внести деньги на окончание строительства данного дома. В 1993 году мне была выделена ссуда размером 5 млн. руб. сроком погашения на 20 лет.

В 1994 году из моей заработной платы производилось удержание определенной суммы на погашение выделенной мне ссуды.

В 1995 году удержанные деньги мне были возвращены, а квартира отобрана. Администрация н/о "Бобруйскмебель" категорически заявила мне, что, согласно указу Президента, бесплатно жилье мне не положено!

На все мои обращения в адрес контролирующих и исполнительных органов власти вот уже в течение двух лет я получаю формальные отписки. И каждая из этих отписок противоречит одна другой.

Александр Григорьевич! Неужели у нас в государстве такое возможно, когда рабочий человек, простоявший в очереди на получение жилья 20 лет, это жилье сам строил хозспособом, а его лишают этого жилья и предлагают за сотни миллионов рублей купить квартиру, а мою квартиру отдают на бесплатных условиях другим гражданам?!

Я хочу у Вас спросить через газету, почему в течение двух лет ни одно мое письмо с жалобами до Вас не дошло, почему мне жилье бесплатно не положено, а другим гражданам на бесплатных условиях можно?

С уважением к Вам гражданин Республики Беларусь Геннадий Викторович СОКОЛОВ.

г.Бобруйск.

В объективе – Наталья Стасенко

Овсяные хлопья — продукция Новобелицкого комбината хлебопродуктов — пользуются спросом далеко за пределами республики. Но поскольку такое предприятие — единственное в Беларуси, гомельчане прежде всего думают о внутреннем рынке, поставляя продукцию в столицу и областные центры.

На снимке: *техник-лаборант Наталья Стасенко.*

Фото Сергея ХОЛОДИЛИНА, БелТА.

Незвычайная тэма

Бізнес і... нячыстая сіла

Як навуковец да сфер бізнесу я маю дачыненне не так ужо і часта. Часам шукаю прыватнага выдаўца, каб больш танна надрукаваць зборнік той установы, якой я па волі лёсу кірую. Часам звяртаюся да якога-небудзь патэнцыяльнага дабрадзея з просьбай, каб ён аплаціў друк таго ж зборніка або штомесячнага бюлетэня "Кантакты і дыялогі", узамен прапаную размясціць рэкламу на апошняй старонцы. Вядома, і тут адносіны складваліся не бясхмарна: дабрадзейства ў нашай краіне не заахвочваецца ні матэрыяльна, ні маральна, а беларускіх Мамантавых, Трацякоўых і Марозавых нешта (за выключэннем "Дайновы") не чуваць. Аднак паколькі "Кантакты і дыялогі" ідуць у 17 краінах свету, паколькі зборнікі "Беларусіка" таксама знаходзяць чытача і ў краіне, і за яе мяжамі, раней або пазней зацікаўлены спонсар знаходзіўся, задаволенымі заставаліся абодва бакі. Відаць таму, што ўзаемаадносіны засноўваліся на сумленнасці.

Аднак сёлета я сутыкнуўся з двума выпадкамі, у выніку чаго мае ранейшыя даверліва-ружовыя ўяўленні рэзка пахіснуліся. Давялося сур'ёзна задумацца: а дзе ж мяжа паміж дабром і злом... І прыйшло банальнае разуменне: перш, чым давяраць, трэба правяраць. Бо, прыкрываючыся гучнымі словамі, апеляцыямі да звышнатуральных сіл, дзейнічаюць, вывабліваюць грошы людзі несумленныя.

Выпадак першы. Неяк на пачатку бягучага года некалькі дужа аўтарытэтных дзяржаўных газет (свядома не пералічваю іх, таму што і яны, відаць, паддаліся падману, здобранаму аплатай) змясцілі вялікую, на ўсю старонку, рэкламу замежнага прадпрыемства "Пакупкі на дом". Чытачам прапанавалася бясплатна атрымаць талісман ад еўрапейскай славутасці, "жанчыны-радара" Марыі Дзюваль. Для гэтага дастаткова было паслаць звесткі пра сябе на адрас: "220050, Минск-50, а/я 13, ИП "Покупки на дом". М.Дюваль".

Рэклама была складзена настолькі пераканаўча, а газеты-рэкламадаўцы былі настолькі салідныя, што я, каюся, грэшны, паддаўся спакусе і паслаў патрэбныя звесткі (зрэшты, яны настолькі агульныя, што фірма лёгка магла б атрымаць іх і іншым шляхам). Неўзабаве прыйшоў адказ (з яго я зразумеў, што звесткі пра мяне ўведзены ў камп'ютэр). А з ім і "кішэнны" талісман, і "ліст" ад самой М.Дзюваль, які пачынаўся словамі: "Вскрыв Ваш конверт, я почувствовала какой-то странный флюид, исходящий из Вашего послания. У меня было очень четкое видение, что в течение ряда ближайших лет и даже месяцев Вы познаете период Удачи, которого Вы никогда не знали". І гэтак далей, і гэтак далей на чатырох старонках трафарэтнага друкаванага тэксту.

А затым, як кажуць, і пайшло і паехала. Ледзь не кожны дзень (камп'ютэр працаваў...) я атрымоўваў усё новыя спакуслівыя прапановы за нейкіх 778000 руб. (або нават з літасцівай скідкай напалавіну) атрымаць сваё індывідуальнае прадказанне-гараскоп. За такія ж немалыя грошы — нейкія няпэўныя кнігі, удзел у "Вялікай Гульні", дзе прызамі меліся выступаць "Фольксвагены-Гольфы", пярсцёнкі з "сапраўдным брыльянтам", тэлевізары "Самсунг" і шмат што іншае. Мадам Дзюваль трывожылася, чаму я не паспяшаю насустрач свайму шчасцю, чаму не шлю грошы. "Я спрашиваю себя, — пыталася яна, — получили ли вы Талисман удачи, который я по вашей просьбе недавно отправила?" Як бачыць чытач, вялікая літара ў ранейшым звароце цяпер была зменена на малую: маўляў, ты цяпер свой чалавек, увайшоў у гульню — і няма чаго з табою цырымоніцца.

Аднак я не адказваў на чарговыя пасланні мадам Дзюваль і ўсіх тых, хто стаяў за ёй (а, магчыма, і выкарыстоўваў яе прозвішча) у Мінску, не таму, што мяне пакрыўдзіў менш пачцівы зварот. Я ў гэты час пісаў ліст у ЗП "Пакупкі на дом", тэкст якога прыводжу ніжэй у перакладзе з рускай (мадам Дзюваль жыве ўсё ж у Францыі, і беларускі тэкст ёй маглі не ператлумачыць...) на беларускую мову:

"Каля двух месяцаў я вагаўся: ці абнародаваць тое, што здарылася са мной пасля атрымання "талісмана М.Дзюваль", ці аддаць усё забыццю, палічыўшы выпадковым супадзеннем падзей. Раіўся са святарамі, філосафамі. А аднойчы ў аўтарытэтным коле гэтае пытанне было вынесена на спецыяльнае абмеркаванне. І мае субяседнікі былі аднадушны: трэба біць трывогу. Таму што тое, што здарылася са мною, хто парушыў пасля атрымання талісмана **першую запаведзь**, можа здарыцца і з другімі.

Аднак па парадку. Як чалавек, што мае некаторае дачыненне да журналістыкі і рэкламы, павінен сказаць, што Ваша рэклама складзена прафесійна, пераканаўча з псіхалагічнага пункту гледжання. Мяне, у прыватнасці, як верніка пераканала тое, што пані Дзюваль была прынята Папам Рымскім, а яе дзеянні нібыта былі прызнаны богакарысным і (хаця пазней падумалася: а я ж таксама ў свой час быў прыняты Папам Рымскім, але гэта зусім не можа служыць доказам маёй безграхоўнасці).

Адным словам, рэклама пераканала мяне. Я напісаў Вам ліст. Неўзабаве атрымаў абяцаны талісман і, не вельмі разглядваючы яго, 8 красавіка гэтага года (тут буду дакладным) каля абеда ў прысутнасці сваіх калег паклаў яго ў кішэню. І адразу ж прыйшлі дзве дрэнныя фінансавыя весткі, якія датычыліся як мяне, так і нашага калектыву... Вечарам пачаўся перадінфарктны стан. Давялося выклікаць "хуткую дапамогу", што і было зафіксавана ў бюлетэні (ксеракопію яго прыкладаю).

Лежачы на ложку, я раздумваў, адкуль раптам прыйшла "чорная паласа". Кардыяграмы і вынікі вымярэння ціску 9-га і 10-га былі ўсё горш і горш. Нарэшце 11-га дастаў талісман і пачаў яго разглядваць. Аказалася, на ім **не было хрысціянскай сімволікі**, выява была, у лепшым выпадку, язычніцкай. І тут да мяне дайшло: ды я ж парушыў першую біблейскую запаведзь — "Не мей іншых бостваў, апрача мяне", гэта значыць Бога!

Выцягнуты з кішэні талісман застаўся на стале. І вынікі далі сябе адчуць адразу. Назаўтра да доктара я змог дабрацца самастойна, ціск знізіўся, кардыяграма стала лепшай (хаця да нормы далёка і цяпер). У наступныя дні нечакана вырашыліся і фінансавыя справы.

Мяркуючы, што тут мог адбыцца і выпадковы збег акалічнасцей, праз некаторы час я паўтарыў "эксперымент". І зноў той жа вынік... Значыць, калі парушаеш Боскую запаведзь, непазбежна пачынае дзейнічаць супрацьлеглая сіла!

Вось чаму вяртаю талісман. Вядома, як чалавек, што панёс фізічную, маральную і матэрыяльную шкоду, я мог бы запатрабаваць ад Вас (і магчыма, запатрабую) кампенсацыю. Але справа не столькі ў мне, колькі ў іншых даверлівых людзях, якія могуць быць пакараны Госпадам за парушэнне той жа запаведзі. Таму я патрабую, каб Вы "адклікалі" разасланыя Вамі талісманы праз тыя ж СМІ, якія змясцілі Вашу рэкламу. У супрацьлеглым выпадку я буду **вымушаны абнародаваць** дадзены ліст, як папярэджанне іншым: не давярайце ідалам.

І, вядома ж, я адмаўляюся прыняць удзел у Вашай "Вялікай Гульні".

Працытаваны ліст у той жа дзень быў адпраўлены заказным лістом па ўказаным адрасе...

Чытач ужо, відаць, здагадваецца: так, адказу няма і да сённяшняга дня. Перастаўшы яго чакаць, я вырашыў пазваніць шаноўнаму Замежнаму прадпрыемству: вымушаны апублікаваць ліст. Але па 09 мне адказалі: "Такая контора у нас не числится".

Выпадак другі. Здарыўся ён ужо не столькі са мной, колькі з маім земляком, жыхаром вёскі Палушы Астравецкага раёна Баляславам Вішнеўскім. Дзесьці ён вычытаў рэкламу акцыянернага таварыства (каб нешта не пераблытаць, дадзім назву па-руску) "Специализированный инвестиционный фонд, аккумулирующий именные приватизационные чеки "Имущество", "Атлант-М-Инвест" і ўклаў у яго свае сціплыя капіталы. Спачатку прыйшлі нават нейкія дывідэнды. Але потым усе сувязі абарваліся. Баляслаў Вішнеўскі званіў па ўказаным раней тэлефоне ў Мінск, аднак адтуль адказвалі, што такога таварыства там ужо няма, а іншага тэлефона яны не ведаюць. Тады падмануты зямляк звярнуўся да мяне: табе ж лягчэй адшукаць сляды, жывучы ў Мінску... Пачаў званіць, шукаць. І заўсёды мяне адсылалі на вядомы завод халадзільнікаў "Атлант". Ды там толькі разводзілі рукамі: няма і не было ў нас такога акцыянернага таварыства, ведаць не ведаем, хто выкарыстаў наша імя (падумалася: ведаюць жа, да чыйго імя прысуседзьвацца).

Зняверыўшыся ў пошуках, я спыніў іх. Паведаміў земляку: плакалі твае грошыкі... І раптам на I з'ездзе настаўнікаў Беларусі чую: слова прадастаўляецца прэзідэнту акцыянернага таварыства "Атлант-інвест" Леаніду Іванавічу Калугіну. Прамова яго ажно расчуліла мяне — настолькі праваслаўная, настолькі хрысціянская, настолькі насычаная палымянымі заклікамі жыць па маралі, што ў мяне ўспыхнула надзея: вернуцца грошы майму земляку! Не можа быць, каб і Леанід Іванавіч не ведаў, хто выкарыстаў назву яго знакамітага прадпрыемства. Аднак спробы ў перапынку адшукаць прамоўцу скончыліся нічым. Спробы зноў звязацца па тэлефоне — таксама ("по справке не проходит"). Аднак у гэтым выпадку ў мяне ўсё ж цепліцца вера: ну не можа чалавек, які заклікае да маральнасці іншых, ашукаць кліента. Можа, прачытаюць гэты артыкул засакрэчаныя кіраўнікі вышэйназванага фонду, успомняць, што на Гродзеншчыне жыве чалавек (і, відаць, не адзін), які даверыў яму свае грошы. Дарэчы, калі верыць дагаворупасведчанню, то яго прэзідэнтам з'яўляўся нехта Андрэй Будчанка.

Што ж агульнага ў гэтых двух выпадках? Агульнае, відаць, тое, што прадпрымальнік і кліент тут пастаўлены ў няроўныя ўмовы. Адзін — засакрэчаны. І пошукі яго нагадваюць лоўлю чорнага ката ў чорным пакоі (да таго ж узнікае ўражанне, што "кот", атрымаўшы грошы, своечасова знікае з поля зроку). А другі — кліент — навідавоку, але безабаронны.

Безабаронны? А чаму? Нехта ж рэгіструе такія прадпрыемствы і таварыствы. Нехта ж пагаджаецца з іх назвамі, юрыдычным адрасам. А потым гэты "нехта" падводзіць найперш дзяржаву. Бо Баляслаў Вішнеўскі, які галасаваў за нашага цяперашняга прэзідэнта і ганарыцца гэтым, цяпер ужо разняверыўся ва ўсіх і ва ўсім на свеце. І галоўнае, ён, як чалавек рэлігійны, пачынае сумнявацца, ці ёсць на зямлі Боская справядлівасць.

Адам МАЛЬДЗІС.

А.Міласэрдны стаў заслужаным

За значны ўклад у развіццё станкабудавання, шматгадовую плённую працу ў гэтай галіне дырэктару Аршанскага станкабудаўнічага завода "Чырвоны барацьбіт" Анатолю Кірылавічу Міласэрднаму прысвоена ганаровае званне "Заслужаны работнік прамысловасці Рэспублікі Беларусь".

Указ аб гэтым прэзідэнт Рэспублікі Беларусь падпісаў 24 лістапада 1997 года.

БелТА.

Стоп-кадр

После затяжного капитального ремонта в Витебске открылись ясли-сад №53, принявшие 120 мальчиков и девочек.

На снимке: *воспитанники яслей-сада №53.*

Фото Александра ХИТРОВА, БелТА.

Крымінал

"Сеанс адначасовай гульні" не ўдаўся і ў Оршы

Не толькі бессмяротным героям Ільфа і Пятрова, але і заезджым "гастралёрам" з Гомеля і Сімферопаля не ўдалася задуманая аперацыя па лёгкім, але незаконным абагачэнні. 21 лістапада з 11 да 17 гадзін чацвёра махляроў змаглі атрымаць у чатырох магазінах Оршы халадзільнік, пыласос, 4 тэлевізары, мяккі вугал, шпалеры, дрылі, свяцільні і іншыя таварна-матэрыяльныя каштоўнасці на суму звыш 150 мільёнаў рублёў. Адміністрацыі магазінаў яны прад'явілі падробленыя плацёжныя даручэнні і даверанасці.

Але калі нават добра арганізаваным злачынствам проціпастаўлены арганізаваныя дзеянні праваахоўных органаў, вынікі прадказальныя. Так здарылася і на гэты раз. Прадстаўнікі Гомельскага УУС дзейнічалі разам з оперупаўнаважанымі па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі і супрацоўнікамі аршанскага аб'яднання "Ахова", аператыўна выявілі і затрымалі махляроў.

Брата ацанілі ў 2500 долараў

У Віцебскае ўпраўленне рэспубліканскага Камітэта па арганізаванай злачыннасці і карупцыі звярнуўся мясцовы жыхар, які паведаміў жахлівы факт. Некалькі дзён таму невядомыя ўкралі яго 28-гадовага брата, які нідзе не працуе, раней судзімы, і запатрабавалі 2500 долараў выкупу, пагражаючы фізічнай расправай у выпадку, калі ён адмовіцца выканаць іх умовы.

22 лістапада ўдалося затрымаць двух жыхароў Віцебска і прыгарада, мужчын 44 і 34 гадоў, адзін з іх нідзе не працуе, якія падазраюцца ў злачынстве. Адзін з іх пры затрыманні аказаў актыўнае супраціўленне, паспрабаваўшы адабраць пісталет у работніка міліцыі. Месцазнаходжанне маладога чалавека пакуль не ўстаноўлена.

Вольга СІДАРОВІЧ, БелТА.

Віцебск.

Храм адчыняе дзверы

Першае богаслужэнне адбылося на днях ў новым касцёле, які ўрачыста адкрыўся ў вёсцы Азёры Гродзенскага раёна. Пабудаваны ён на ахвяраванні прыхаджан з дапамогай мясцовага калгаса і зверагаспадаркі. Асвяціў касцёл біскуп Аляксандр Кашкевіч. Ганаровым госцем урачыстасцей быў генеральны консул Рэспублікі Польшча ў Гродне Сільвестар Шостак.

Цікава, што закладзены некалькі гадоў таму ў фундамент храма камень быў асвечаны папам рымскім Іаанам Паўлам ІІ і дастаўлены на будоўлю з Польшчы.

На ўкраінска-беларускай мяжы знойдзены кантрабандны рубідый

Супрацоўнікі ўпраўлення Службы бяспекі Украіны ў Ровенскай вобласці разам з мясцовымі мытнікамі затрымалі на ўкраінска-беларускай мяжы двух грамадзян адной з суседніх дзяржаў, у якіх канфіскавана шкляная капсула з серабрыста-белым рэчывам.

У канфіскаванай капсуле знаходзілася 50 грамаў рубідыю-87, кожны грам якога каштуе ад 1,5 да 2 тысяч долараў. Рубідый можна атрымаць толькі ў лабараторных умовах, ён выкарыстоўваецца для вытворчасці катодаў фотаэлементаў, газаразрадных лямпаў спецыяльнага прызначэння, для спецсплаваў у ядзернай, хімічнай і ракетнай прамысловасцях.

Фінансы

Нацыянальны банк абавязаў банкі прадаць сродкі ў замежнай валюце

Нацыянальны банк накіраваў у камерцыйныя банкі ліст з тлумачэннямі парадку абавязковага продажу імі сродкаў у замежнай валюце ў адпаведнасці з нядаўняй пастановай Савета дырэктараў.

Нацбанк, у прыватнасці, паведамляе, што разлік агульнай сумы, якая падлягае абавязковаму продажу банкам, трэба рабіць шляхам вызначэння розніцы паміж даходамі, атрыманымі ў замежнай валюце па ўсіх аперацыях банка, і расходамі, панесенымі ў замежнай валюце па асноўных банкаўскіх аперацыях. Абавязковы продаж упаўнаважанымі банкамі сродкаў у свабодна канверсаванай валюце і расійскіх рублях можа рабіцца, згодна з тлумачэннем, у адной з валют, якая каціруецца на Міжбанкаўскай валютнай біржы, акрамя ўкраінскіх грыўнаў. Разлік сумы абавязковага продажу па ўказаным прынцыпе робіцца па афіцыйным курсе Нацбанка на апошнюю лічбу справаздачнага месяца; абавязковы продаж праводзіцца галаўным банкам не пазней за 5-ую лічбу месяца, наступнага за справаздачным.

Як адзначаецца ў лісце, залішне прададзеная банкам замежная валюта ў залік патрабуемых у далейшым продаж на Міжбанкаўскай валютнай біржы не прымаецца.

Ягор ЗВОННІКАЎ, БелаПАН.

Народная Воля
27 ЛІСТАПАДА 1997 г.

Дайджест

Жертва преступления "решает"... судьбу преступника. По "горячей линии"

Жители Нью-Йорка, ставшие жертвами преступлений, теперь смогут принимать непосредственно участие в дальнейшей судьбе своего обидчика, пишет "Лос-Анджелес Таймс". Для этого власти города открыли "горячую линию", где пострадавший получит всю интересующую его информацию о преступнике, в том числе в какой тюрьме последний отсидит свой срок и когда будет выпущен на свободу. Кроме того, по информации газеты, жертва преступления имеет право сама назначить меру наказания своему обидчику и даже ходатайствовать о его освобождении.

Сингл Элтона Джона в Книге рекордов Гиннеса

Сингл Элтона Джона "Свеча на ветру", посвященный памяти трагически погибшей принцессы Дианы, побил все существующие рекорды и официально зарегистрирован в Книге рекордов Гиннеса как самая продаваемая песня, сообщает британская "Таймс". По информации газеты, за 37 дней было продано почти 32 миллиона экземпляров. На протяжении последних 55 лет рекордсменом в этой области был Бинг Кросби с синглом "Белое Рождество". Пластинка с этой песней была продана в количестве тридцать миллионов экземпляров. Газета также отмечает, что Элтон Джон намерен отдать всю прибыль от проданных в Великобритании экземпляров "Свечи на ветру", а это приблизительно двадцать миллионов фунтов стерлингов, в Фонд памяти принцессы Дианы. В целом, по прогнозам экспертов, "Свеча на ветру" принесет Элтону Джону более ста миллионов фунтов стерлингов.

Семь миллионов безработных французов. По данным статистики, а не правительства

Французские социалисты, которые победили на выборах в июне под лозунгами о ликвидации безработицы и сокращении рабочей недели до 35 часов, с нескрываемой неохотой воплощают их в жизнь, считает британская "Дейли Телеграф". Как стало известно корреспонденту газеты, французские статистисты обвинили социалистическое правительство в недостаточно внимательном отношении к проблеме безработицы в стране. По данным статистики, количество безработных составляет не три с половиной миллиона человек, как утверждает правительство, а минимум семь.

Монополия на алкогольные напитки. По всей Европе

Европейский суд подтвердил право стран — членов Европейского Союза вводить на своей территории государственную монополию на производство и продажу алкогольных напитков, сообщает агентство ДПА. В Европейский суд обращались одновременно несколько производителей алкогольной продукции, которым было запрещено продавать свои товары на территории Швеции. Своим решением, отмечает агентство, суд подтвердил, что подобного рода монополии не нарушают ничьи права, а являются прерогативой любого государства. По мнению агентства, в результате подобного судебного решения большинство стран Европейского Союза, скорее всего, также введут у себя государственные монополии на алкоголь с тем, чтобы получить дополнительные источники пополнения бюджетов.

Застой у "Тойота Мотор" в Азии. Зато перспективы в Европе

Японская компания "Тойота Мотор" не намерена делать инвестиции в государствах Юго-Восточной Азии в течение двух лет. Об этом на автосалоне в Токио объявил сегодня президент "Тойоты" Хироси Окуда. Решение японского автогиганта объясняется финансовым кризисом в регионе, в результате которого на автомобильном рынке наблюдается застой. Окуда заявил в то же время, что до конца декабря фирма определит европейскую страну, где построит новый завод. "Мы держим в поле зрения всю Европу", — подчеркнул он.

Сотрудничаешь с фирмой — вот тебе картина художника. На время контракта

Предметы искусства последнее время рассматриваются в Голландии исключительно в качестве дополнительной нагрузки к различного рода товарам и услугам. По информации агентства ДПА, большое количество голландских фирм используют картины известных живописцев для привлечения клиентов. Так, в частности, агентство сообщает, что работы великих художников можно получить в аренду на срок контракта с какой-нибудь фирмой по уборке помещений. Пока клиент сотрудничает именно с этой фирмой, в его квартире может бесплатно висеть полотно какого-нибудь известного мастера.

Подготовила Светлана РОСТОВА.

Российская Федерация

Виктор Черномырдин считает, что Россия вступила в новую стадию политической зрелости

Премьер Виктор Черномырдин утверждает, что Россия вступила в новую стадию политической зрелости. По его словам, это выражается в реальном "укреплении государства, повышении его роли во всех сферах жизни, особенно в экономике".

Выступая на коллегии МВД, премьер подчеркнул, что удалось наладить полезный диалог с оппозицией, "вставить ее в государственную систему".

По словам В.Черномырдина, государство находится в режиме роста, о чем свидетельствуют минимальная инфляция, высокие показатели сбора урожая, рост внутреннего валового продукта.

Как свидетельство прочности государства, В.Черномырдин назвал и сохранение стабильности внутреннего финансового рынка во время недавнего кризиса на мировых биржах.

Премьер сообщил, что с января будущего года правительство "выходит на устойчивый показатель роста: впервые сразу сроком на 3 года вводится валютный коридор, безболезненно проводится деноминация".

Литва

Кандидаты в президенты излагают первоочередные задачи, стоящие перед государством

Один из основных претендентов на пост президента Литвы, бывший генеральный прокурор республики Артурас Паулаускас в случае избрания его главой государства намерен сосредоточить усилия на борьбе с организованной преступностью и создании условий для развития предпринимательства в стране. Об этом он заявил по республиканскому телевидению.

Своими взглядами по поводу задач, стоящих перед главой государства, поделились в интервью телевидению и другие кандидаты в президенты Литвы.

Занимающий в предвыборных рейтингах вторую строчку (после А.Паулаускаса) американский эколог литовского происхождения Валдас Адамкус считает первоочередной задачей президента Литвы "восстановление доверия граждан к государству и человека к человеку, наведение порядка в стране".

Третий по популярности кандидат в президенты — председатель литовского сейма Витаутас Ландсбергис главной целью в случае избрания на пост главы государства видит интеграцию Литвы в ЕС и НАТО. По его мнению, в течение пяти лет, на которые избирается президент, Литва должна стать членом этих структур.

Член сейма Витянис Андрюкайтис, кандидатуру которого выдвинула оппозиционная Социал-демократическая партия, собирается в случае избрания на пост президента сменить "не менее шести плохо работающих министров", разработать и реализовать программу поддержки и защиты литовских товаропроизводителей, приостановить "безоглядную приватизацию стратегических объектов".

Еще один кандидат в президенты, член сейма Римантас Сметона в качестве приоритетного направления деятельности главы государства назвал "ускорение интеграции Литвы в НАТО и воздержание от поспешной интеграции в ЕС".

Все кандидаты в президенты за исключением В.Адамкуса оценили определенные Конституцией полномочия президента Литвы как достаточные. В.Адамкус не выразил однозначного мнения по этому вопросу.

Украина

Полет "Шаттла" с украинским астронавтом Кучма считает "только началом совместной работы" специалистов двух стран

Президент Украины Леонид Кучма заявил, что "США намерены и далее сотрудничать с Украиной в области космических технологий". Он сказал об этом в ответ на вопрос "Интерфакса" спустя несколько минут после запуска космического корабля "Колумбия" с украинским астронавтом Леонидом Каденюком на борту.

Корабль стартовал с космодрома на мысе Канаверал днем 19 ноября (в 21:46 по киевскому времени, 22:46 — по МСК).

Л.Кучма, в частности, сообщил, что руководство NASA предложило создать в Киеве украинско-американский институт, который бы занялся работой над космическими технологиями.

Молдова

Вопрос участия жителей Приднестровья в предстоящих парламентских выборах пока не решен

Президент Молдовы Петр Лучинский и лидер непризнанной ПМР Игорь Смирнов в ходе двухчасовой встречи один на один подтвердили свои прежние позиции и готовность продолжить переговорный процесс по урегулированию ситуации вокруг Приднестровья.

В заявлении для печати П.Лучинский подчеркнул, что "не следует рассматривать данную встречу как чрезвычайное событие", поскольку запланированные ежемесячные контакты не состоялись в силу ряда объективных причин.

"Мы находимся в обстановке неполного урегулирования конфликта. Но мы живем мирно, мы не собираемся воевать, конфликтовать, мы ищем подходы, которые сблизили бы наши позиции по всем проблемам, — заявил президент.

По словам И.Смирнова, на встрече был "рассмотрен широкий круг организационных вопросов, которые касаются экономического сотрудничества". "Нельзя говорить, что все решили. Главное — сблизить позиции, хотя мы сильно и не отдалялись. Идет проработка наиболее спорных проблем, по которым мы пытаемся найти скорейшее решение", — заявил он.

Для Приднестровья, подчеркнул его лидер, "очень важно получить гарантии будущего урегулирования не только со стороны стран-гарантов, но и со стороны Молдовы".

Как сообщил И.Смирнов, сторонам, в частности, удалось продвинуться в решении проблемы вывоза вооружения, которое размещено на военных складах в селе Колбасна Рыбницкого района.

Стоп-кадр

На улицах Праги.

Леонид Кучма подтверждает политическое решение о закрытии ЧАЭС при условии ввода в действие компенсирующих мощностей

Президент Украины Леонид Кучма подтвердил политическое решение о закрытии Чернобыльской АЭС к 2000 году, напомнив при этом, что Украина не сможет его реализовать без ввода в действие компенсирующих мощностей.

По оценкам Л.Кучмы, Украина затратит на ликвидацию последствий чернобыльской катастрофы до 2005 года около 600 миллионов долларов.

В ходе пресс-конференции было объявлено о сборе дополнительно 37 миллионов долларов в фонд "Укрытие", как именуется бетонный "саркофаг" над 4-м энергоблоком ЧАЭС, на котором 26 апреля 1986 года произошла авария.

Таким образом, общий объем средств, выделенных на преобразование "саркофага" в безопасную систему, составил 387 миллионов долларов, в том числе 300 миллионов долларов — средства стран "большой семерки", 50 миллионов долларов — Украины.

О направлении своих взносов в фонд на конференции объявили Дания, Финляндия, Австрия, Греция, Швеция, Нидерланды, Ирландия — по 2,5 миллиона экю каждая, а также Норвегия — 5 миллионов долларов, Швейцария — 4,6 миллиона долларов, Кувейт — 4 миллиона долларов, Испания — 3 миллиона долларов, Люксембург — 200 тысяч долларов.

Кроме того, как стало известно "ИФ" из информированных источников в Нью-Йорке, предоставить в фонд дополнительно 78 миллионов долларов намерены США.

Л.Кучма, обосновывая настоятельную необходимость сбора средств, назвал "саркофаг" "неуправляемой ядерной бомбой с часовым механизмом, время взрыва которой не может назвать никто".

По материалам "Интерфакса".

Адукацыя

У інфармацыйных сетках "Інтэрнэта" дапаможа разабрацца ААН

Пагадненне аб супрацоўніцтве паміж БДУ і Праграмай развіцця ААН /ПРААН/ падпісалі рэктар універсітэта Аляксандр Казулін і кіраўнік Прадстаўніцтва ААН у Беларусі Павел Крал.

Гэтым дакументам прадугледжваецца рэалізацыя сумеснага праекта "Інтэрнэт — БДУ", які будзе ажыццяўляцца ў рамках праграмы беларускага ўрада "Умацаванне нацыянальнай камунікацыйнай інфраструктуры ў мэтах правядзення дэмакратычных рэформ, удасканалення кіравання дзяржавай і развіцця рыначнай эканомікі". Гэты праект уключае ў сябе стварэнне ў БДУ пры фінансавай падтрымцы ААН спецыяльнага камп'ютэрнага класа, які мае выхад у сістэму "Інтэрнэт". Тут работнікі адукацыі і дзеячы навукі будуць вучыцца карыстацца глабальнай камп'ютэрнай сеткай.

Акрамя таго, падпісанае пагадненне прадугледжвае стварэнне пры Белдзяржуніверсітэце інфармацыйнага цэнтра па вывучэнню дзейнасці ААН.

Эдуард ПІВАВАР, БелТА.

Грамадская думка

Міжнацыянальных канфліктаў у Беларусі не прадбачыцца

У Беларусі няма сацыяльна-палітычнай базы для развіцця глабальных канфліктаў на міжнацыянальнай глебе. Да такога вываду прыйшлі спецыялісты Інстытута сацыяльна-палітычных даследаванняў пры Адміністрацыі прэзідэнта Беларусі пасля праведзенага вывучэння ўзаемаадносін паміж грамадзянамі розных нацыянальнасцей, якія пражываюць у нашай краіне.

У прыватнасці, даследаванне пацвердзіла, што ў рэспубліцы няма канфліктных сітуацый на этнічнай або міжнацыянальнай аснове. Аднак звыш 35 працэнтаў апытаных адзначылі, што былі сведкамі абразлівых выразаў у адрас асобы іншай нацыянальнасці або гэтыя выразы датычылі асабіста іх. Пры гэтым толькі 4,5 працэнта рэспандэнтаў зведваюць дыскрымінацыю і прыцясненні ў працоўных калектывах. З другога боку, 18 працэнтаў апытаных зведваюць пэўную непрыязнасць да прадстаўнікоў некаторых нацыянальных меншасцей, якія пражываюць у Беларусі. 12,3 працэнта рэспандэнтаў найбольш негатыўна адносяцца да чэчэнцаў, 11 працэнтаў — да азербайджанцаў, 10,4 — да армян, 7,2 — да яўрэяў і каля 6 працэнтаў — да грузінаў. На думку спецыялістаў інстытута, негатыўныя адносіны да прадстаўнікоў закаўказскіх народаў могуць стаць прычынай міжасобасных або лакальных канфліктаў. Акрамя таго, як сказалі карэспандэнту БелТА ў Інстытуце сацыяльна-палітычных даследаванняў, у час апытанняў не вывучаліся адносіны грамадзян Беларусі да нелегальных мігрантаў з краін Афра-Азіяцкага рэгіёну, якіх у нашай краіне налічваецца ад 100 да 150 тысяч. Гэта пытанне вучоныя маюць намер даследаваць у будучым годзе.

Што ж датычыць іншых аспектаў даследавання міжнацыянальных адносін у рэспубліцы, то яны даюць магчымасць меркаваць аб тым, што Беларусь — інтэрнацыянальнае грамадзянскае грамадства, паколькі каля 70 працэнтаў шлюбаў у нашай дзяржаве заключаецца з прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцей. У працэсе даследавання таксама не выяўлена ўшчамлення правоў нацыянальных меншасцей у карыстанні нацыянальнымі культурнымі каштоўнасцямі, выбары мовы зносін, навучання і выхавання. Акрамя таго, у Беларусі няма прычын да процістаяння на міжнацыянальнай глебе, якія паслужылі б падставай для масавай міграцыі насельніцтва.

Андрэй АЛЕКСАНДРОВІЧ, БелТА.

А если подумать...

От бельгийца-водителя отцы требовали по 50 тысяч долларов за каждого погибшего малолетнего пассажира автобуса под Кобрином. Где взять бедолаге-иностранцу такие деньги?

Случай этот все лето будоражил сознание родителей: отправлять или не отправлять детей в... Европу? На оздоровление.

Трагедия она и есть трагедия. И вряд ли можно заподозрить 57-летнего водителя-иностранца в злом умысле. Вся Европа сострадает, сочувствует сегодня Беларуси, которая наиболее остро ощущает последствия катастрофы на Чернобыльской АЭС. И Бельгия — не исключение. Ее гражданин Вилли Солье, думается, также пребывал, находясь за рулем, в хорошем расположении духа, что делает доброе дело — везет белорусских детишек к себе на родину, являясь как бы послом мира между народами.

Кто жил в странах Европы или посещал их на какое-то время, наверняка знает: их дороги — не чета нашим. На автобанах (сужу в первую очередь по бывшей ГДР, где когда-то проходил службу в составе Группы советских войск в Германии) даже указатели стоят, что скорость предусмотрена... **не ниже** 90, 100 километров в час. То есть для европейцев это привычный стиль езды.

Трагический случай под Кобрином экспертиза затем объяснит превышением скорости движения и установит ее до 94 км/час. Водителя обвинят в неосторожности при управлении автобусом и виновным в превышении... Дорога-де была мокрая и т.д. Кстати, и в Бельгии, и в Польше, и в Прибалтике, отличающихся сырым, влажным климатом, это, что называется, обычный рабочий режим на дорогах. Но автокатастрофа все же произошла. И отмечена гибелью четырех детей, увечьями многих и многих маленьких пассажиров. Слов нет, горе родителей, близких вполне объяснимо. Погибших детей уже не вернешь.

Человек, которого постигло горе, становится милосерднее и к другим. Незавидной виделась и дальнейшая судьба бельгийского водителя. Новичком или малоопытным его не назовешь. И у его семьи — не меньшее горе. Трагедия приносит боль не с одной стороны — с разных. И как же белорусские семьи, пострадавшие и понесшие невосполнимые утраты, потерявшие дорогих и любимых дочек и сыновей, отнеслись к "чужому горю" в бельгийской семье?

Отцы погибших детей затребовали от 57-летнего Вилли Солье по 50 тысяч американских долларов за каждого убиенного в катастрофе. Именно такой иск они предъявили водителю через суд.

В городе Кобрин, где проходил судебный процесс над гражданином Бельгии, судья Александр Марчук признал Вилли Солье виновным в гибели четырех детей. Восемь лет он вынужден будет провести в специальной колонии, хотя при благополучном стечении обстоятельств может освободиться намного раньше. Приговор строго соответствует тяжести содеянного. Но вопрос сегодня ставится шире: в состоянии ли человек в этом возрасте заработать двести тысяч долларов? Да и по европейским понятиям это — ну, оч-ч-ень солидная сумма.

По нашим доморощенным законам, все еще хранящим определенные нормы и каноны нравственности, "суровый материализм" отсутствует напрочь. Можно взыскать деньги с автопредприятия или фирмы, которую представляет водитель. А поскольку между Бельгией и Беларусью нет не просто договора о правовом сотрудничестве, а даже малейшего намека на правовую взаимность, взыскать желанную сумму с водителя автобуса и его фирмы не удалось.

Почеловечнее оказалась страховая компания, в которой в свое время застраховался бельгийский водитель от несчастного случая. Она безоговорочно выплатила 80 тысяч долларов компенсации семьям погибших и пострадавших, не забыв, разумеется, и близких Вилли Солье.

На многие размышления, "новые" мысли наталкивает подобный иск. Почему так быстро мы становимся прагматиками-материалистами, весьма практичными людьми? Неужели ушедшего из жизни близкого человека можно компенсировать тысячами долларов? Не станут ли они поперек горла в минуты уныний и разочарований? Да и можно ли измерить миллионами рублей и тысячами дензнаков зарубежного образца человеческую жизнь? Радостно ли будет сидеть за рулем суперсовременного авто или занимать шикарные апартаменты наимоднейшего стильного коттеджа, памятуя и ведая, что приобретены они за "те самые" доллары? Тоска... А может, так думаю только я? Может, уже действительно наступили другие времена?

Виктор СВИРКО.

Духоўны скарб

Як мала мы ведаем гісторыю Бацькаўшчыны. Што можа расказаць пра такога нацыянальнага волата, як Язэп Лёсік, сённяшні выпускнік школы? А пра такіх людзей трэба ведаць кожнаму. Вось чаму "Народная воля" друкуе сёння ўспаміны Сымона Белага пра свайго дзеда .

Сымон БЕЛЫ, заслужаны настаўнік Рэспублікі Беларусь, пісьменнік

Лёс "крамольніка" з Дворнай вуліцы

Недалёка ад вёскі Мікалаеўшчына, уверх па Нёману, на ўскрайку старога хвойніка каля самага берага ракі захавалася паляна. Мясціна гэтая вельмі маляўнічая і вядомая пад агульнай назвай Клешчыцы. Тут на пачатку XX стагоддзя збіраліся сапраўдныя змагары-заступнікі нацыянальнай культуры. Яны спявалі рэвалюцыйныя песні, заклікалі народ да волі за ўласнае шчасце. Сярод настаўнікаў (а іх, рэвалюцыйна настроеных, было каля двух дзесяткаў) выдзяляліся сваякі — Язэп Лёсік і ягоны пляменнік Кастусь Міцкевіч. Да настаўнікаў далучалася вясковая моладзь, або "басотнікі", як іх грэбліва празвалі мясцовыя багацеі з суседніх паселішчаў.

Тут сур'ёзна рыхтаваліся, гуртаваліся паважлівыя, думаючыя і смелыя хлопцы, каб усёй грамадою выступіць супроць цара і яго прыслужнікаў. Пісаліся адозвы, дэкламаваліся вольналюбівыя вершы, уласныя сатырычныя песні, накіраваныя супроць існуючага ладу. Баранілі годнасць сваёй нацыі, годнасць людзьмі звацца. Дамагаліся адрадзіць духоўную памяць свайго народа. Па словах малодшага брата Якуба Коласа — Юзіка, "Мікалаеўшчына гула ў тыя часы. Дзядзька Язэп ды наш Костусь былі душою той кампаніі. Нават дзяк Зіновій Жыжейка дапамагаў ім..."

На самой справе: "бунтаўшчыкі", як пазней прызнаваўся дзяк, запрашалі на маёўкі, каб поп Гудзілоўскі мог мець свае "вушы" сярод крамольнікаў. Зіновій быў доўгі, як жэрдка. На хударлявым, з доўгім носам твары блукала прыязная смяшынка. Рэдкая і доўгая казліная барода з палоскай пшанічнай аўчынкі вусоў аздабляла лысаватую, крыху акантаваную галаву памочніка папа. Голас меў нізкі і басісты і слых музыкальны, адмысловы. Настаўнікі не цураліся яго. Часам жартавалі. Дзяк насіў галошы 46-га памеру, якія латаў-пералатаў, бо ў краме нельга было купіць, заказваў ажно ў Варшаве. І да гарэлкі быў вельмі сквапны, асабліва да чужой. За "царскія слёзы", як ахрысціў яе Язэп Лёсік, дзяк не раз вазіў на сабе настаўнікаў і так іржаў, што мог пазайздросціць сапраўдны жарабец. Калі дзяк пачынаў ікаць, хлопцы ведалі: Зіновій ужо гатовы, — і дружна спявалі песню на мелодыю вядомай рэвалюцыйнай "Вихри враждебные веют над нами" і на словы Лёсіка і Міцкевіча:

Бедный дьячок наш почетный Жижейко,
Ну-ка в Клещицы марш з полбутэлькой.
"Царские слезы" во всем виноваты:
Службу в церкви забросил дьячок.
Снял он галоши, ложит заплату,
Скорбную песню про "слезы" поет...

Калі ж Жыжейка пачынаў кляваць буславым носам і салодкі сон заплюшчваў яго лупатыя, нябесныя вочы, звычайна прасіў:

— Не спявайце, хлопчыкі, бязбожныя песні, а то я часам на клірасе блытаю мелодыі. Баюся, каб не выгнаў мяне поп.

Трэба адзначыць, што Язэп Лёсік хоць быў на нейкі год з паловаю маладзейшы за свайго пляменніка, але меў станоўчы ўплыў на яго ў сэнсе заступніка нацыянальнай культуры, мовы. Яны сябравалі паміж сабою з юнацкіх гадоў. У сталыя гады сталі шчырымі абаронцамі нацыянальнай годнасці. У той неспакойны час, калі Міцкевічы жылі на Старажоўскай, або вуліцы Русецкага, іх часта можна было бачыць разам. Не будзе лішнім мовіць, што і Якуб Колас станоўча ўплываў на свайго дзядзьку ўжо як паэт, грамадскі дзеяч... А ў тую юнацкую пару, калі настаўнікі, семінарысты гукалі на поўныя грудзі ў Клешчыцах, у Ёлаве, на Прыстаньцы, Лядзінах, то самы звонкі, набатны і вольны чуўся голас Лесавіка, як часам называлі паміж сабою сябры Язэпа Лёсіка. Яго моцна паважала не толькі моладзь навакольных вёсак. Да настырнага, няўрымслівага, вольналюбівага "крамольніка" з Дворнай вуліцы хіліліся і старэйшыя аднавяскоўцы, лічачы яго сваім заступнікам. Не аднаму мікалаеўцу дапамог напісаць "прашэнне", скаргу і канкрэтна вырашыць тую або іншую сялянскую патрэбу на карысць абяздоленага. Ён быў косткаю ў горле для мясцовых чыноўнікаў, "басотнікам з вялікай дарогі", бо выкрываў іх махлярскія камбінацыі ў адносінах да цёмных, непісьменных людзей.

Так, мой дзед Язэп Лёсік нарадзіўся дзесятым у сям'і прадзеда Юркі менавіта на Дворнай вуліцы, якая злучалася з Казённай. З гэтых вуліц пачалася вёска Мікалаеўшчына. На гэтых вуліцах хадзілі сябры, на ўвесь свет вядомыя Язэп Лёсік, Кастусь Міцкевіч, Алесь Сянькевіч. У сям'і Юркі Лёсіка было сем сыноў і тры дачкі. Самая старэйшая Ганна (1857—1929 гг.) — маці Якуба Коласа. Затым загукалі на нёманскіх прасторах: Пятрусь, Міхась, Ігнат, Кацярына, Антось, Магдалена, Базыль, Павел, ну і апошні Язэп (1883—1940 гг.).

Першым настаўнікам самага малодшага стаў брат Антось. Закончыўшы Нясвіжскую семінарыю, ён прадоўжыў вучобу ў Петраградзе. Пасля атрымаў прызначэнне ў Чарнігаўскую губерню ў горад Грымяч, дзе выкладаў матэматыку ў вышэйшым пачатковым вучылішчы. Трэба адзначыць і тое, што Язэп рос у сям'і крыху распешчаным. Яму патуралі, не прымушалі ні пасвіць гусей, ні палоць на агародзе, ні кароў ганяць у поле. Як выказваўся старэйшы брат Паўлюк: "...цэлымі днямі лынды біў, гойсаючы каля Нёмана, ці лавіў яха па лесу... Але да вучобы быў здатны". Таму, магчыма, шмат даравалі малому, што добра вучыўся і быў усеагульным пестуном у вялікай сям'і Лёсікаў. Бацькі даручылі старэйшаму сыну Антосю падрыхтаваць Язэпа ў Нясвіжскую семінарыю. Ніхто не сумняваўся, што ён будзе доўжыць адукацыю там. Тут трэба агаварыцца: самы малодшы аказаўся самым заядлым беларусам. І гэта перашкодзіла яму, бо хамскую мову не паважалі ў семінарыі, а задзірысты мікалаевец не ведаў добра расейскай мовы, а, магчыма, не хацеў прыніжаць сваю родную. Ён быў не падобны да іншых абітурыентаў. Не прыжыўся Лёсік і ў Маладзечанскай семінарыі, бо і там яго погляды, крамольныя заявы паласавалі сэрца кіраўніцтва... Заклапочаны такім паваротам, бацька Юрка доўга чухаў сівую чупрыну, пагладаючы на сваю кабету Хрысціну, як бы чакаючы падтрымкі ад яе. І тут твар жонкі азарыўся светлаю ўсмешкай:

— А што, Юрка, калі нашага Язэпку забярэ з сабою Антось? Адтуль ён пойдзе ў людзі, знойдзе свой шлях. Во, я гэта і кажу, няхай Божанька спрыяе яму.

Маці як у ваду глядзела. На Чарнігаўшчыне Язэп закончыў школу, дзе працаваў ягоны брат. І з дапамогай Антося паспяхова здаў іспыты на народнага настаўніка. Адзін год нават працаваў настаўнікам рускай мовы ў сельскагаспадарчай школе ў Бабруйску. Тут ён пазнаёміўся, выпадкова, з дачкою Ядвігіна Ш. Вандай Лявіцкай, таксама настаўніцай. Пасля вакацыі Язэп Лёсік вяртаецца ў Грамяч да брата ў 1903 годзе. Вольныя ідэі, уласныя погляды на існуючы лад не прыйшліся даспадобы кіраўніцтву школы, дзе ён працаваў. Як жартаваў пазней мой дзед: "Там у Бабруйску гамоняць па-руску, калі ж я матчына слова прамовіў, дык дырэктар мяне зволіў..."

На Чарнігаўшчыне стаў актыўным членам палітычнай арганізацыі сацыял-дэмакратычнай партыі. Адкрыта выступаў супроць самадзяржаўя, заклікаў да адстаўкі ўрада, да прыходу дэмакратычных сіл, якія б кіравалі Расеяй. Чыноўнікі не засталіся ў даўгу: бунтара арыштавалі, пасадзілі на хлеб і ваду ў Ноўгарад-Северскую турму, дзе яму дазволілі падумаць пра свой будучы лёс ажно два гады. У 1907 годзе мусіў быў адбыцца суд у горадзе Старадубе над "упрямым белорусом". Аднак працэс гэты не атрымаўся, бо сам віноўнік не захацеў "предстать с повинной головою перед святейшими очами городского судьи". Лоўка зманіў старасту, што разбалеўся жывот, што трэба выбегчы на вуліцу... А там і след прастыў. Напалоханы стараста ўсё абгледзеў вакол казённага месца, папытаўся ў людзей. Давялося даць ведаць начальству. Лёсік растаў, як цукар у вадзе...

Праз колькі дзён вязень апынуўся ў Мінску. Сюды ён прыязджаў не раз. Сам высокі, статны, з прыгожым валявым тварам прыхінуўся сэрцам да дзяўчыны з крыху касавокімі вачыма, але прываблівым разумным тварам і добрым сэрцам. Кавалер не зважаў, што яго каханая робіць шырокія, мужчынскія крокі. Паланіла сэрца мікалаеўскага дзецюка незвычайная пяшчота дзяўчыны, яе адданасць беларускай ідэі. Стары Ядвігін Ш. па-бацькоўску прымаў будучага зяця, бярог яго, як роднага сына, быў не супроць, каб дачка Ванда насіла прозвішча Лёсікаў...

Абставіны вымагалі не затрымлівацца на адным месцы падоўгу. Жандары шукалі крамольнага валацугу. І родны кут нясцерпна клікаў, і хвалі Нёмана манілі ў свае абдымкі блуднага сына. Ды калі ўжо быць шчырым: там засталіся сябры і вольны дух непакоры, які трэба было шырыць, уздымаць, трэба было бараніць гонар беларусаў. На пачатку сенакоснай пары амаль з Негарэлага пехатою, па лясістых дарогах у накірунку Узды, вёскі Прусінава мерыў вёрсты роднай зямлі Язэп Лёсік. У Мікалаеўшчыне прыпыніўся ў старэйшага брата Петруся, які больш за іншых сваякоў разумеў і спагадліва ставіўся да рызыкоўнай палітычнай дзейнасці любімца бацькі Юркі. Па словах хрышчонага сына Язэпа Лёсіка, Лявона Бірулі, "Жандары ўвесь час цікавалі, пільнавалі Язэпа. Мікалаеўцы гарою стаялі за яго. Як маглі, аберагалі, хавалі, каб не арыштавалі..." І гэта чыстая праўда. Панямонцы жылі бедна, зямлі той — кот пераскочыць палоску, затое высока цанілі свабоду, волю, незалежнасць. Здарылася так: жандары выпадкова зайшлі ў хату Пятра Лёсіка, шукаючы зусім іншую асобу, а тут не дробная плотка, а шчупак трапіў у рукі ўрадніку Жураўскаму з Новага Свержана. Чыноўнік паціраў рукі ад радасці, гатовы быў пацалаваць крамольніка. Ён ужо вывеў, пад гняўлівыя погляды сям'і Пятра Лёсіка, бегляца на вуліцу і разгубіўся. Перад хатаю шчыльнаю сцяною стаялі хмурыя мужыкі, нядобра пазіраючы на блюсціцеля парадку. Іх тут было шмат. Меншая дачка Петруся паспела перадаць суседзям, што жандары злавілі дзядзьку Язэпа, "звязалі рукі, пачалі біць". Гэтая навіна маланкаю абляцела вёску...

На Дворнай вуліцы было цесна ад людзей... Язэп удзячна пакланіўся землякам, узняў лабастую галаву, сурова глянуў на ахоўніка. Той, амаль на галаву ніжэйшы за арыштаванага, баязліва аглянуўся.

— Ну што ж, васпане, цівун няўдалы! Захацеў пакаштаваць хамскіх кулакоў. У маіх землякоў яны моцныя... Паглядзі, якія ладныя дзецюкі, могуць пашчупаць урадніка бакі!.. На калені, пакуль я не перадумаў! Прасі літасці ў людзей, што ніколі не будзеш шукаць мяне і ніколі пальцам не дакранешся... А то, вунь, Нёман блізка... і сок не пацячэ.

— Так яго, так яго, царскага служаку! У каршэнь, ды няхай астыне ў рэчцы... Мо паразумнее крыху, але ж дурную галаву шапкаю не закрыеш! — несліся ядавітыя і абразлівыя выкрыкі з натоўпу.

Прыстаў Жураўскі падняў галаву і здрыгануўся: перад ім стаяў Васіль Чурак, басотнік на ўсю ваколіцу, непамернай сілы. Нібы скала ў вобразе чалавека, з суровым і страшным паглядам тыгрыных вачэй, уставіўся на ахоўніка. Халодны пот выступіў на вусатым твары — ён не чакаў спаткання з Чураком, якога пасадзіў у турму. Не забыўся пагрозы гэтага вярзілы: "Вярнуся, пап'еш нёманскай вадзічкі..." Жандар стаў на калені, стаў каяцца. Язэп адвёў руку Васіля, нізка пакланіўся людзям... Праз колькі часу ураднік Жураўскі пайшоў у адстаўку.

Гэта эпізод з вялікага жыцця Язэпа Лёсіка, яго маладосці. У хуткім часе ён надоўга развітаецца са сваім родным кутом, Бацькаўшчынай, якую любіў ахвярна, беспаваротна. Ужо ажаніўшыся з дачкой Ядвігіна Ш., ён колькі часу жыў у Мінску, але больш ездзіў па гарадах, будзіў беларускую думку, займаўся пытаннямі беларускай літаратуры, пісаў апавяданні, вершы ў газету "Наша ніва". Хоць яго творы тычыліся жыцця роднай Мікалаеўшчыны, але яны настолькі былі крамольнымі, што цэнзура ліквідавала тыражы газеты, а вышукная паліцыя бегала за аўтарам...

Цыганскае жыццё ў хуткім часе прыпынілася. Пасля двух гадоў нелегальнага жыцця на сваёй радзіме Язэп Лёсік нейкі час жыў у Пецярбургу і там бараніў беларускую ідэю, наведаў Марціна Радкевіча, сваяка Алеся Сянькевіча на Украіне. На пачатку 1911 года Язэп вырашыў наведаць брата Антося ў Ноўгарадзе-Северску. Там і арыштавалі ўцекача і далі бестэрміновую высылку ў Сібір. Па словах старэйшага брата Антося, "Язэп не ўпіраўся і не хаваўся. У ягоных вачах можна было прачытаць нейкі гонар на судзе... Ён не апраўдваўся за сваю дзейнасць, з нейкай здзеклівай усмешлівасцю гаварыў пра прагніўшы лад. З гонарам мовіў пра заўтрашні светлы дзень абяздоленых... Калі развітваўся са мною, то ўпэўнена сказаў: "Даруй, Антось, што прычыніў табе шмат клопату, а гэтыя царскія паслугачы ў хуткім часе сплывуць разам з крыгамі вясны". Я заплакаў, а яго вочы, каштанава-цёмныя, свяціліся дабрынёй і нават ахвярнасцю, а ў чорных вусах гуляла смяшынка..."

Так атрымалася па волі лёсу, што і дзядзька Язэп, і яго пляменнік Кастусь Міцкевіч сталі вязнямі царскіх турмаў. Адзін у Мінскім астрозе адбываў пакаранне па справе настаўніцкага саюза, а больш дакладна, за ўдзел у нелегальным з'ездзе настаўнікаў 1906 года. А калі ўжо шчыра, дык судзілі за рэвалюцыйную агітацыю сярод сялян, судзілі не Міцкевіча-настаўніка, а слыннага паэта, які будзіў думку, спрабаваў праліць прамень святла ў цёмную вёску, асмеліўся расправіць плечы, гукнуць на поўныя грудзі:

Я — мужык, а гонар маю,
Гнуся, але да пары.
Я маўчу, маўчу, трываю,
Але скора загукаю:
Стрэльбы, хлопчыкі, бяры!..

У Сібіры мой дзед не паў духам. Там, у Кірэнску, ён не сядзеў склаўшы рукі. Таёжныя прасторы, суровы клімат, багатая маляўнічая прырода станоўча ўплывалі на настрой і душэўную раўнавагу пасяленца. Там не адчуваў такога ўціску з боку ахоўных органаў. Прыродная кемлівасць і навука бацькі па цяслярнай справе дапамаглі вабіць вольны час і мець шчарбаты грош. Ён добрым словам успамінаў дзядзьку Антося, брата Міхала, бацьку Якуба Коласа, які прывіў любоў да тонкай, бондарскай, хвацкай прылады хатняй патрэбнасці. Лыжкі, маслабойкі, калатоўкі, таварышчы, ночвы ахвотна бралі сібіракі ад "вольнага выгнанніка з далёкай Беларусі".

У Кірэнску і ў горадзе Бадайбо рабіў пісарам, шмат чытаў, наладзіў перапіску з газетай "Наша ніва". Але як чалавек, звыклы жыць сярод прыроды, ён падоўгу затрымліваўся ў вёсках, там лячыў сваю душу ў гутарках з сялянамі, бо і яны былі такімі гаротнымі і бяспраўнымі, як яго родныя землякі. Умовы спрыялі і часу хапала для літаратурнай дзейнасці. Далёкая Бацькаўшчына паласавала сэрца на раны, і яе нескароны сын у ссылцы набліжаў светлы дзень вясны... У гэтым яму дапамагаў Алесь Гарун. Па волі лёсу змагары за лепшую долю свайго народа спаткаліся і пасябравалі ў Іркуцкай губерні.

Ды ўсё-такі нуда па родным краі пакутлівым болем свірліла ў ягоным сэрцы. Лісты ад братоў Антося, Петруся, Якуба Коласа, ад бацькоў крыху суцяшалі, прытуплялі гэты боль. Ён падтрымліваў сувязь са знаёмымі настаўнікамі, пісьменнікамі. Працаваў над беларускім пісьменствам, пісаў вершы. Антось атрымаў адкрыты ліст з узорамі беларускага пісьменства XVI—XVII стагоддзяў... Уздыхнуў з палёгкай Язэп, калі дачуўся рэха лютаўскай рэвалюцыі... Выспявала Кастрычніцкая, якую вітаў з надзеяй, што Бацькаўшчыну чакае лепшы лёс.

Вярнуўшыся ў Мінск, Язэп пасяліўся на Старажоўскай вуліцы ў доме пад нумарам адзін. Крыху пазней тут зняў кватэру Якуб Колас, ягоны закадычны сябра Сымон Самахвал (герой кнігі "На ростанях" Янка Тукала). Землякі пакрысе збіраліся ў гурт. Стаўшы старшынёй Усебеларускай Рады, былы пасяленец Сібіры праявіў сябе актыўным палітычным дзеячам. Востра ставіць пытанні на сялянскім з'ездзе: каб Беларусь была незалежнай, мова — дзяржаўнай, а чалавек — свядомым беларусам, культура — нацыянальнай. Ён стаў рэдактарам газеты "Вольная Беларусь", быў членам урада БНР. Да прыходу савецкай улады ён фактычна з'яўляўся арганізатарам Сацыял-дэмакратычнай партыі ў Беларусі і працаваў рэдактарам газет "Звон", "Беларусь". Як сябра Рады БНР падпісаў тэлеграму імператару нямеччыны Вільгельму II, дзе, у прыватнасці, прыватна пісалася: "Рада Беларускае Народнае Рэспублікі, як выбраная прадстаўніца Беларускага Народу, зварочваецца да Вашай Імператарскай Вялікасці з словамі глыбокае падзякі за вызваленне Беларусі нямецкімі войскамі з цяжкага ўціску, чужога пануючага зьдзеку і анархіі..."

(Заканчэнне на 4-ай стар.)

Духоўны скарб

Лёс "крамольніка" з Дворнай вуліцы

(Заканчэнне. Пачатак на 3-яй стар.)

Бальшавікі не даравалі Лёсіку. Як толькі ўсталявалася савецкая ўлада на Бацькаўшчыне, яны арыштавалі вальнадумнага беларуса. У турме дзед крыху адумаўся, пакаяўся перад Саветамі ў тым, што ён не будзе выступаць "против воли народа, коммунистической партии". Гэтак жа лічыць яго хрэснік Лявон Біруля. Брат Антось, які, дарэчы, жыў колькі гадоў у нашай хаце ў Мікалаеўшчыне пад час Айчыннай вайны і пасля, думае інакш: Ігнатоўскі дапамог брату выйсці з турмы, бо ў сваім лісце Язэп пісаў Антосю: "Толькі дзякуючы смеламу Ігнатоўскаму мяне змусілі выпусьціць з астрогу. Ён рашуча хадаваўся за мяне і заявіў: "Калі не вызваліце Лёсіка, дык сажайце мяне..."

Па выхадзе з турмы дзед стаў займацца навуковай і педагагічнай працай. Працуе шмат і плённа. Чытае лекцыі на вышэйшых беларускіх курсах дзяржуніверсітэта. Загадваў імі ў той час ягоны дзядзька Адам Юр'евіч Міцкевіч. Яго лекцыі будзілі свядомасць пачувацца беларусам. Нікому не дараваў глуму над роднай мовай, нават свайму роднаму сыну Юрку, калі той часта карыстаўся словам "да".

— Дык які цябе дурань навучыў гэтаму чужому слову? Трэба гаварыць "так".

Піша граматыку для беларускай мовы школ" і тэхнікумаў. Па словах брата Антося, "Беларуская граматыка для школ" Тарашкевіча была занадта малая і не высвятляла ўсіх фактаў і законаў беларускай мовы".

Як член тэрміналагічнай камісіі быў вельмі актыўным і карысным. Піша прагрáмную кнігу для свайго народа — "Што трэба ведаць кожнаму беларусу". На навуковым узроўні, спецыяльна для тэхнікумаў напісаў працы "Фанетыка", "Марфалогія", "Сінтаксіс". Рэдка якая газета, часопіс абыходзіліся без прамоў, артыкулаў, апавяданняў Язэпа Лёсіка. Энергія ў ім бурліла праз берагі, бо праца шчыра захапіла — душой і сэрцам, можна сказаць, ахвярна служыў свайму народу. Сам ён адчуваў, што яму трэба больш ведаць, асабліва па філалогіі, каб быць на ўзроўні тых, хто меў вышэйшую адукацыю. За пару гадоў, праседжваючы ночы над кнігамі, настырны і валявы дзед вывучыў і прааналізаваў кнігі вядомых не толькі беларускіх, а і расійскіх філолагаў. Самаадукацыя стала кожнадзённай патрэбнасцю.

Пасля рэарганізацыі інстытута Беларускай культуры ў Акадэмію сын мікалаеўскага селяніна стаў адным з першых акадэмікаў на Беларусі. Сябры, калегі па працы па добраму зайздросцілі яго неўтаймаванай напорыстасці, працаздольнасці, ахвярнасці ў дачыненні да роднай Бацькаўшчыны, любасці да матчынай мовы. Прызнаваўся сваім сябрам, пляменніку Кастусю, з якім часта сустракаўся: "Калі я пачую беларускую мову на вуліцах Менска ад людзей у сялянскай вопратцы, то слухаю яе, як музыку".

На Шпітальнай вуліцы Язэп Лёсік меў уласны дом. Непадалёку ад яго на 2-ім Шпітальным завулку збудаваў сабе хату і Якуб Колас. Іх суседзямі былі сям'я Гарэцкіх, Серады, Грамыкаў. Тут збіраліся лепшыя культурныя сілы, шчырыя беларусы, сумленне нацыі, сапраўдныя адраджэнцы. Усіх іх яднала ідэя беларускай нацыі. Нярэдкімі гасцямі ў хаце дзеда былі блізкія па духу і шчырасці Янка Купала, Ігнатоўскі, Ластоўскі, літаратаргісторык Мікола Улашчык, Грамыка, іншыя асветнікі, хто дзяліў мару пра незалежную Беларусь. Жонкі Коласа, Купалы, Лёсіка сябравалі паміж сабою. Як выказваецца ў сваіх успамінах Інна Рытар, "Ванда Лёсік — жанчына рэдкай дабрыні. Сваёй вясёласцю, жвавасцю, пачуццём гумару яна, як Купалава жонка, адразу выклікала сымпатыю... Мо таму гэтыя дзьве мілыя жанчыны вельмі сябравалі. Трое дзяцей Лёсікаў — Юрка, Люцыя й Алеська — хадзілі ў дзіцячы садок, якім кіравала Купаліха — цётка Уладзя..."

Гэтая характарыстыка ў поўнай меры тычылася і Марыі Дзмітраўны, жонкі Коласа. Сябры Якуба Коласа высока цанілі высакароднасць, мацярынскую ласку і тую пяшчоту і гасціннасць, якая прысутна толькі добрым людзям.

Аднойчы да свайго пляменніка зайшоў хмуры, раззлаваны дзядзька Язэп. Сваякі доўга гаманілі ў садку, аб чымсьці спрачаліся...

— Бачыш, браток, што дзеецца на свеце... Ажно моташна на душы. Падзяліўшы нашу Бацькаўшчыну паміж сабою, бальшавіцкая Расея і панская Польшча ўніжаюць нас, як ім хочацца...

— Так, Язэп, з абодвух бакоў ідзе вялікі ўціск на беларуса. Там, на Захадзе, палякі выкарчоўваюць нацыянальную культуру, адбіраюць лепшыя землі ад сялян, аддаюць сваім асаднікам...

— І найгалоўнейша, губяць мову, там фанабэрыстыя паны, а тут свае бальшавіцкія славяне. Паланізацыя і русіфікацыя пайшла ў наступ... Трэба, Костусь, бараніцца. Гусцей высяваць даспелыя зярняты. Нельга сядзець склаўшы рукі. Гукаць паўсюдна, каб не згубіў народ свайго аблічча і выявіў гэта грамадою, не даць, каб рунь была атручанай. Трэба, трэба, братка, не драмаць...

Сваякі закурылі, моўчкі пазіраючы адзін на другога, нібы згадваючы нявыказаныя думкі, тыя балючыя словы, што свідравалі іх сэрцы. Яны ўжо дыханнем адчувалі набліжэнне навальнічнай хмары, якая цёмнай лавінай насоўвалася на вольныя прасторы Бацькаўшчыны... Імперскі чад вітаў у самых высокіх установах. Беларусь губляла сваю годнасць, незалежнасць... Яны ж абодва набліжалі вясну вольнай Беларусі, пакутавалі ў царскіх турмах, змагаліся з дыктатам самадзяржаўя, разам з расейцамі дамагаліся дэмакратычных варункаў для свайго народа, адраджалі, вярталі духоўнасць, спадчыну тых, хто стагоддзямі жыў на зямлі яцвягаў, ліцвінаў, крывічоў, радзімічаў, родных беларусаў... У іхнія сэрцы закралася трывога. Прытушыўшы цыгарку, Якуб Колас уздыхнуў:

— Так, не даюць нам спакою на ідэалагічным фронце... Заўтра будзе гарачы дзень з нашымі апанентамі ў Акадэміі. Дажыліся, дачакаліся часу: мы шкоднікі, нацыяналісты...

— Таўруюць нас асэнтамі польскімі дзеля таго, каб прыпыніць, згасіць адраджэнскі рух, абразіць перад усімі тых змагароў, што чынілі волю вольную мужыку. Толькі навука і культура стала пачувацца ў свеце, дык шыльду прыдумалі: ворагі беларускае навукі!..

— Дык хто ж вораг беларускай культуры, навукі, той духоўнасці, што спадчынай завешча?.. Ці ж гэта не тыя лаўкачы, з вышэйшых палітычных крэслаў. Ім трэба, каб беларус хадзіў прыгнуты і гаварыў, аглядаючыся, — з абурэннем глухаватым голасам уставіў сваю рэпліку Колас.

Язэп з павагай глядзеў на пляменніка, а ў цёмна-карычневых вачах палыхаў агонь. Папраўіўшы акуляры на пародзістым носе, ён падняўся з лаўкі, сказаў сурова:

— Ворагі... Але хто вораг беларускасці? З глузду з'ехалі гэтыя Вальфсоны, Мацюкевічы, Бабровічы, нашы заўзятыя апаненты. Быццам мы з табою не вывучалі працы Леніна па нацыянальным пытанні... Звар'яцелі, дый годзе... Што ім на гэта сказаць?..

Прайшла Акадэмічная канферэнцыя ў 1926 годзе. На вышэйшы сход беларускай культуры і навукі запрасілі філолагаў з Германіі, Польшчы, Латвіі, Літвы... І па змесце і па форме канферэнцыя праходзіла ў чыста нацыянальным каларыце, нават без партрэтаў кіраўнікоў дзяржавы. І даклад камісара асветы Баліцкага быў не ўзгоднены з партыйным ідэалагічным аддзелам. Канферэнцыя мела шырокі водгук за мяжою, а беларускія дзеячы культуры і мовы трапілі пад уціск адпаведных структур. Акадэмічная канферэнцыя выявіла і ўзняла на вышыню нацыянальную духоўнасць, яе культуру, а абаронцы нацыянальнай годнасці трапілі ў няміласць партыі, іх залічылі ў спіс так званых "нацдэмаў". Першым у спісе быў Язэп Лёсік. Сталі сабіраць кампрамат на вядомага асветніка Беларусі. Знайшліся паслугачы цэнтральных органаў партыі, якія з вялікай ахвотаю плявузгалі ў друку, што аўтар беларускай граматыкі, яго сябры псавалі беларускую мову, цураліся карыстацца расейскімі словамі. Называліся прозвішчы Некрашэвіча, Смоліча, Ластоўскага, Цвікевіча, іншых дзеячаў. Супроць іх з'явілася шмат артыкулаў, у якіх ганьбілі "ворагаў народу". Чытачам падсоўвалі інфармацыю, што такія волаты, як народныя песняры Янка Купала, Якуб Колас, Максім Гарэцкі, блізкія па духу з палкімі патрыётамі "нацдэмаўшчыны".

Па ўсёй Беларусі загаласілі газеты, радыё, што Язэп Лёсік — вораг савецкай улады, што ён імкнуўся далучыць Беларусь да Польшчы, а сам намагаўся стаць міністрам асветы пад польскай каронаю. Пайшлі павальныя вобыскі па кватэрах тых дзеячаў, хто быў блізкі з Лёсікам. ГПУ працавала шчыра і груба, "знаходзіла" ўсё тое, што хацелі знайсці, фабрыкавалі факты і самі верылі ў іх, узводзілі паклёпы на людзей, якімі ганарыўся народ. Асабліва шчыравалі ў дачыненні да самога Лёсіка, як выказваўся брат Антось: "З яго пачыналася і з яго і канчалася". Дакаралі дзеда і за тое, што ён ажаніўся з дачкой "кулака" Ядвігіна Ш., бо збудаваў сабе хату і сам марыць, і страдае памкненнямі кулацкімі, па выразе нейкага Валадрынскага. Ён кпіў з Лёсіка за тое, што калісьці чуў, як "яры нацдэм ідэалізаваў кулакоў" і прыводзіць словы дзеда: "Я вельмі жадаю, каб каля хаты кожнага беларуса былі садок і кветнік, а сама хата была добрая, светлая і чыстая". Дык у гэтых прачулых, сардэчных пажаданнях пустаслоў Валадрынскі ўбачыў пагрозу савецкаму ладу жыцця... У 1930 годзе, улетку, Язэп Лёсік быў арыштаваны. Прыходзілі з ГПУ шукаць зброю і да Якуба Коласа. Рабілі нахабны вобыск, паэта ставілі да сцяны з паднятымі рукамі. Выклікалі як сведку па лістападаўскай справе і як блізкага сваяка "галоўнага нацдэма".

"Раскулачылі" сям'ю спадзейнага беларуса, першага настаўніка Янкі Купалы, вядомага пісьменніка Ядвігіна Ш. Невялічкі фальварак, што пад Радашковічамі, разграбілі, адабралі, а сыноў местачковага аптэкара Вацака і Казіка арыштавалі. Гэта былі фактычна дарослыя юнакі: аднаму — 18, а другому — 22 гады. Іх прымусова вывезлі ў Котлас. Там яны, халодныя і галодныя, валілі лес, ірвалі маладыя жылы ад непамернай працы. Там і засталіся. Напомнілі вальнадумнаму і мужнаму Купалу, што сіла "жалезнай рукі" ўсё можа. Маці паэта, ягоных сёстраў таксама "раскулачылі" і ўжо везлі на далёкі Урал, ці той халодны Котлас. Уніжаны Купала бегаў па розных вышэйшых інстанцыях, прасіў, каб вярнулі самую блізкую і святую, пра якую пісаў:

...Люлі, люлі, мой маленькі!
Спі, як кветка напрадвесні,
Як жа вырасцеш вялікім, —
Не забудзься гэтай песні...

З дапамогай свайго сябра Кастуся Міцкевіча ён дастукаўся ў дзверы вышэйшага партыйнага чына. Больш за ўсё на свеце шкадаваў матулю. Яе і сёстраў паэта дагналі Купаліха і Лёсічыха ў Барысаве. Поезд-таварняк не далічыўся траіх пакараных. Бог злітаваўся над роднымі Янкі Купалы.

Язэп Лёсік чакаў суда ў халодную зіму 1931 года. Але гэта не здарылася, не адбылося працэсу над беларускімі дзеячамі. Бальшавікі баяліся галоснасці, непрыемных абаронцаў замежжа, якія б скарысталі гэты працэс. Яны тайком развезлі "ворагаў народа" па розных кутках Саюза, "где вольно дышит человек". Сярод нацыянальных дзеячаў, якіх арыштавалі і судзілі, значыліся прозвішчы лепшых сыноў Беларусі — братоў Максіма і Гаўрылы Гарэцкіх, Некрашэвіча, Адамовіча, прафесара Эпімах-Шыпілы, Красkоўскага, Уладзіміра Дубоўкі, Язэпа Пушчы, іншых. Каля 300 чалавек, гонар нацыі, сумленне народа, яго розум і надзея, пазбавілі бальшавікі права і годнасці людзьмі звацца.

Янка Купала не мог трываць і бачыць гэтай пакуты. Пасля таго, як вярнуўся з ГПУ, ён моўчкі ляжаў, пакутліва шукаючы выйсця. Ягоная жонка Уладзя адчула бяду жаночым сэрцам, пільнавала мужа. І калі ён застагнаў, кінулася да яго... Той ноччу паэт хацеў пакінуць свет, зрабіў спробу вырвацца з маскоўскай няволі. Праз колькі дзён яго адведаў Ігнатоўскі. Са слязамі на вачах прасіў паэта:

— Табе трэба жыць, Янка... Ты ў нас адзін...

Ігнатоўскі суцяшаў Купалу, што надыдзе лепшы час, адродзіцца Беларусь. Але сам не вынес здзеку і пакуты з боку "чырвонага тэрору", застрэліўся... Смерць Ігнатоўскага мела станоўчы вынік для тых, хто чакаў прысуду ў мінскіх турмах. Прыпынілася шальмаванне "здраднікаў Радзімы", перасталі ліць гразь у газетах на "ворагаў народа". Масква была не задаволена стараннямі беларускіх "патрыётаў". Было адпаведнае ўліванне НКУСу... Язэп Лёсік, яго сябры атрымлівалі тэрмін ад трох да пяці гадоў з высылкай за межы Беларусі на вольнае пасяленне і без права вярнуцца ў свой родны край. У горадзе Аткарску Саратаўскай вобласці яму дазволілі выкладаць расейскую мову і літаратуру ў педтэхнікуме. Калі быць шчырым, то і матэрыяльна быў забяспечаны... Ён хадзіў з палкаю, памяць тоўстых мураў НКУСа, дзе каталі, фізічна і маральна ўніжалі годнасць чалавека. Вымагалі, каб падпісаў сфабрыкаваны дакумент, што займаўся контррэвалюцыйнай дзейнасцю, заклікаў народ супроць бальшавіцкай улады, каб лічыў сябе здраднікам беларускага народа... Дзеля праўды, Язэп Лёсік, калі бальшавікі прыйшлі да ўлады, не займаўся палітыкай. Аб гэтым ён не думаў. Ён дбаў пра навуку і культуру Беларусі. Працаваў над падручнікамі па беларускай мове, правапісе. Выкладаў ва універсітэце, чытаў лекцыі на курсах, выступаў у друку. Калі можна так мовіць, быў лагодным да Савецкай улады... Але за тоўстымі мурамі думалі інакш... Ягоны брат Антось пацікавіўся, чаму Язэп падпісаўся перад такім страшным абвінавачваннем, адказ пачуў лаканічны і цвёрды: "Калі б прапанавалі падпісаць сабе смяротны прысуд, я падпісаў бы".

Больш за ўсё дзед пакутаваў ад таго, што ён стаў выгнаннікам са сваёй Радзімы. Нуда па родным краі, нібы шашаль, тачыла яго сілы. Толькі ў сне дакранаўся душою да мілых з дзяцінства мясцін, да Клешчыц каля Нёмана, дзе гукала яго юнацтва... Кожны ранак акідваў арліным позіркам стэпавыя роўнядзі волжскага пейзажу і ў сумных думках пераносіўся да бароў, гаёў шумлівых. Увачавідкі адчуваў гаючую прахалоду хваляў Нёмана, мурожыстую, шаўкавістую траву, што шырокім зялёным дываном слалася абапал ракі. Дубы-вежы, сведкі сівой мінуўшчыны, з магутнымі кронамі ў маляўнічых мясцінах Бервенца, Елава, Лядзін... Перад яго вачыма ўсплывала мілая Мікалаеўшчына, вузкая, цесная Дворная вуліца з падслепаватымі вокнамі і саламянымі стрэхамі. Бацькоўская хата... Яго вочы туманіліся, слёзы капалі на кавыль-траву нуднага пейзажу... Рэдкія прыезды ў Мінск пасля заканчэння тэрміну ссылкі спатольвалі часова смагу яго збалелай душы. Сустракаўся тайком з пляменнікам. Спадзяваўся, што імя Якуба Коласа дапаможа нейкім чынам паўплываць на рашэнне НКУС, дапаможа яму дажыць свой век на радзіме. Таўшчэзныя сцены мура былі халодныя і глухія. Па словах Лявона Бірулі, "Якуб Колас меў вусную вымову ад самога Панамарэнкі, які быццам выказаўся: "Суд Москвы отменить не имеем права..." Словам, нёманскі дуб пачаў вянуць на вачах... Але яму крыху пашчасціла. Калі ўжо страціў надзею вярнуцца на Бацькаўшчыну, крыху дзеду пашанцавала. Выпадак дапамог спаткацца з вучоным філолагам з Бранска. Той дапамог Язэпу Лёсіку папрацаваць у школе ў горадзе Злынка, на мяжы з Беларуссю. Пераехаўшы з сям'ёю сюды, ён часта наведваў Гомель, хапаў асмяжнымі вуснамі гаючы кісларод роднай мовы, якую чуў у тэатры...

Але і гэтую кіслародную вену НКУС перарэзаў навекі. У часы яжоўшчыны аказалася вельмі рызыкоўным ставіць нездавальняючую адзнаку студэнту-камсамольцу. Выкладчык рускай літаратуры Язэп Лёсік у педтэхнікуме парушыў гэтае "залатое правіла" і атрымаў па заслугах. Ілжывы данос у адпаведную структуру зрабіў сваю чорную справу. Выкладчыку нагадалі "былыя грахі" і непавагу да ленінскага камсамола, "сталинских орлят"... Ізноў вярнулі ў Саратаўскую вобласць... На гэты раз у саратаўскую турму. Гэта было ў 1938 годзе...

Смерць майго дзеда пакрыта таямніцаю. Ягоныя дзеці атрымалі асабістыя рэчы бацькі: гнілыя камашы, гадзіннік, папругу ад турэмнага ахоўніка. Дзе пахавалі мужа? Ягоная жонка Ванда Лёсік не даведалася. Па даных Саратаўскага аблвыканкама за № 186/87, ён памёр першага красавіка 1940 года ад туберкулёзу ў турме. Пахаваны ў Саратаве на Васкрасенскіх могілках... Ёсць яшчэ адно меркаванне: Язэпа Лёсіка са звязанымі рукамі бачылі каля вырытай ямы ў цяперашнім парку Чэлюскінцаў. Але ж факт застаецца фактам: апошнія дні жыцця ахвярнага беларуса засталіся неразгаданымі... Яго родныя, жонка здагадваліся, што за сырымі, тоўстымі сценамі турмы гніў муж і бацька, дагарала яркая зорка сінявокай Бацькаўшчыны... Ніхто не чуў апошняга дыхання, не падслухаў яго развітальных слоў. Не аддалі цела нябожчыка жонцы, дзецям, каб па-хрысціянску пахавалі чалавека.

Бальшавікі, з чужой краіны спадары, пайшлі ў наступ супроць беларускай мовы. У 1933 годзе прыдумалі камуністычную рэформу беларускай граматыкі, пастараліся наблізіць яе да расейскай... Без дазволу карэннага насельніцтва, яго ўрада, без дазволу бацькоў (як зараз хапаюцца за гэтую зброю няшчырыя беларусы) пайшла гуляць русіфікацыя па ўсёй рэспубліцы... А тых, сапраўдных абаронцаў нацыянальнай годнасці, слынных сыноў народа, розум і сумленне дзяржавы, партыямі спраўлялі, як той лес, па рэчках. Стойкіх камуністаў не кранала, калі хтосьці ўтапіўся, замёрз, памёр ад голаду. Чалавечы лёс валілі на зямлю, складалі вёрстамі ў шліхты. Такое разуменне, як спагада да чалавечага лёсу, адсутнічала, сталёвае сэрца бальшавіка не рэагавала на чалавечыя эмоцыі, выконваўся план выкарчоўвання нацыянальнай свядомасці, прыналежнасці да свайго роду. Парадаксальна: хто служыў свайму народу — дык той вораг?! А хто ж тыя, як іх назваць, што топчуць, ганьбяць, зневажаюць культуру іншага народа?.. Язэпа Лёсіка рэабілітавалі ажно ў 1988 годзе... Але ці будзе рэабілітацыя тых, хто замучыў бязвінных людзей?.. Хто ім стане суддзёю?..

Не даравалі бальшавікі старэйшаму брату Язэпа Лёсіка Антосю. Яго выслалі з Мінска. Дзякуючы заступніцтву ягонага пляменніка Якуба Коласа, старэйшы Лёсік са сваёю сям'ёю атрымаў дазвол жыць у роднай Мікалаеўшчыне. Дзяржава адмовілася абараніць сацыяльна старога чалавека, хоць ён не адзін дзесятак гадоў служыў дбайна савецкай уладзе, выхоўваючы маладое пакаленне. Дзед Антось быў выдатнейшым матэматыкам. У свой час яму даводзілася адбываць пакаранне за бальшавіцкія ідэі ў адным астрозе з першым народным старастам Міхаілам Калініным. Былая артыстка імператарскага тэатра Уралава стала ягонай жонкай.

У Мікалаеўшчыне Антось Лёсік займаўся прыватнымі ўрокамі. Грошай, якія рэгулярна высылаў Якуб Колас, бракавала, бо артысты, як гаварыў мой бацька, "любілі есьці марцыпаны, не гнуўся нос на зацірку..." Але ж не гэта прыгнятала старога. Яго сістэматычна выклікаў у Стоўбцы "недремлющий" НКУС. Напаміналі, што ён брат Язэпа, жыў і працаваў у Мінску пры немцах... Колас дамогся, каб не трывожылі дзядзьку. Напісаў яму, каб не звяртаў увагі, сядзеў спакойна дома... Працаваць дзеду ў школе не дазволілі. Да самай смерці складаў методыку выкладання матэматыкі ў тэхнікумах. Пісаў кнігу пра брата Язэпа... На пахаванні дзядзькі ў Церабежах у Мікалаеўшчыне Якуб Колас заўважыў:

— Жоўты пясок Церабяжоў не адно пакаленне прыняў мікалаеўцаў. Тут нашы прадзеды, дзяды, бацькі нашы родныя. У вечны свой дом прыехаў і дзядзька Антось... Будзем лічыць, і Язэп тут з вамі навекі... Ён застанецца ў памяці сваіх землякоў назаўсёды, як родны сын, як зямляк нязгасны.

На радзіме Язэпа Лёсіка мясцовая ўлада не прыслухалася да голасу народа. Людзі падпісаліся, каб назваць Казённую вуліцу (зараз яна Школьная) у Мікалаеўшчыне імем свайго слыннага земляка. Дарэчы, школа носіць імя Якуба Коласа. І хораша было б, каб на вуліцы Язэпа Лёсіка гукалі нашчадкі ў школе Якуба Коласа. Дык не... Знайшлі тупіковую вуліцу, якая ўзнікла пасля вайны. Яе ніколі не бачылі ні Язэп Лёсік, ні яго сябры. І далі назоў гэтай вуліцы, з дазволу аблвыканкама, славутаму земляку, аддаўшаму жыццё за вольную Беларусь. А род Лёсікаў пачынаецца з Казённай, князя Мікалая Чорнага Радзівіла паселішча.

Стоп-кадр

Памяць

"З якіх крыніцаў чысціня такая..."

Гэты вершаваны радок Максіма Танка стаўся назвай вечарыны, прысвечанай 85-ым угодкам народнага паэта. У запрашэнні значылася: урачыстасць ладзяць Саюз беларускіх пісьменнікаў ды Беларускі дзяржаўны педагагічны універсітэт, што носіць імя Майстра. Таму, апроч літаратараў-выступоўцаў і двух спевакоў, у праграме вечарыны называліся вядомыя калектывы — народны тэатр "Жывое слова" і фальклорны ансамбль "Ярыца". Абодва акурат належаць гэтай навучальнай установе. Захацелася паслухаць і прамоўцаў, і самадзейных артыстаў. А найперш, зразумела, проста пакланіцца светлай памяці Мастака. І яшчэ, яшчэ... пабыць на вечарынных "развітальных гастролях" у гэтым, бадай, адзіным сталічным асяродку нацыянальнае культуры. Так, так. На "развітальных гастролях". Дом літаратара з 1 снежня перастае з'яўляцца ўласнасцю Саюза пісьменнікаў. Якуб Колас яшчэ, дзякаваць Богу, пранёсся са сваім 115-годдзем. З гэтае нагоды 26 лістапада тут адбылася вечарына.

Большасць залы (студэнты, навучэнцы, школьнікі), пэўна ж, не ведала пра такі "сюрпрыз" вярхоўных уладаў. І таму яе насельнікі былі ў звычайным настраёвым рэжыме. Чакалі цікавага відовішча. Узбадзёрыла публіку "Ярыца". Міла выслухалі вечарынцы "экраннага" паэта (быў паказаны фрагмент з дакументальнага фільма "Максім Танк").

Настрой стаў гаснуць, калі пайшлі выступленні пісьменнікаў. Гаварылася пра цяжкасці сённяшняга жыцця-быцця, пра незайздросны лёс вялікіх людзей.

"Мы не ўмеем ганарыцца сваімі талентамі, хутка забываем іх", — заначыў Іван Шамякін.

"Сумнавата выступаць: забіраюць дом, — пачаў сваю прамову Вячаслаў Рагойша. — Але ж Танк прайшоў і горшыя часы, ды не здаваўся, не вешаў нос..."

Гаварылі пра веліч і непаўторнасць таленту народнага паэта, прамоўцы адзначалі прастату і мудрасць Яўгена Іванавіча ў абыходжанні з людзьмі. "Ён быў вясёлым чалавекам", — чулася ў некаторых прамовах.

А мне ўспаміналася... Максім Танк доўгі час з'яўляўся старшынёю Саюза пісьменнікаў Беларусі. З рознымі клопатамі звярталіся да яго літаратары. Часта бударыжылі і пісьменнікавы ўдовы. Кожная прасіла паспрыяць найлепшым чынам увекавечыць памяць яе мужа. А найперш — назваць яго імем вуліцу ў Мінску. Аднаго разу Яўген Іванавіч, лагодна ўсміхаючыся, сказаў: "Нам з Янкам Брылём і нашым жонкам можна не турбавацца ёсць у Мінску вуліца і Брылеўская, і Танкавая!"

Апроч Івана Шамякіна і Вячаслава Рагойшы на вечарыне выступілі Мікола Аўрамчык, Аляксей Слесарэнка, Васіль Зуёнак(вядучы), Сяргей Законнікаў і Сяргей Панізнік. Між прамоўцамі творы юбіляра гучалі ў чытанні ўдзельнікаў "Жывога слова".

Хочацца аднак вярнуцца да запрашальнага білета. На яго "тэрыторыі" змешчаны два невялікія вершы народнага паэта. Вось адзін з іх:

Аслепшы,
Яшчэ можна з кульбакай
Дарогу дадому знайсці.
Аглухшы,
Яшчэ будзеш чуць
Скрып дзвярэй сваёй хаты.
Анямеўшы,
З сябрамі бяседу вясці
Ва ўспамінах.
Толькі страціўшы Радзіму,
Будзеш, як камень,
Сляпы і глухі, і нямы.

Любіў Радзіму Паэт. А яна яго?..

Радзіма — гэта не толькі родная зямля з яе палямі, лясамі, лугамі, азёрамі і рэкамі. Гэта і людзі. Рознага рангу — высокапастаўленыя і нізкапасаджаныя... Пару пісьменнікаў апроч "загнаных" у выступоўчую абойму знаходзілася ў зале. Не злітаваўся прыйсці на вечарыну ніводзін "аб'ектыўны" дзеяч (фатограф ці апаратар), не кажучы пра тых, хто там, наверсе. А гэта ж — Максім Танк! Колькі гадоў таму ён быў сярод нас — шаноўны і, здаецца, любімы ўсімі... А сёння...

Заявіўшы слова ў загалоўку, хочацца спытаць: "З якіх крыніцаў абыякавасць такая?.."

Алесь МАЛЕВІЧ.

В музыкальной гостиной в Витебске открылась персональная выставка работ художницы Татьяны Березовской. Еще в студенческие годы она увлеклась графикой и до сих пор остается верной карандашу и туши.

На снимках: *Татьяна Березовская; одна из ее работ(слева).*

Фото Александра ХИТРОВА, БелТА.

Трывога!

Дэмаграфічная сітуацыя ў розных рэгіёнах Беларусі пагаршаецца

Бязрадасную статыстыку абнародавала Магілёўскае абласное статыстычнае ўпраўленне: усяго за год натуральнае змяншэнне насельніцтва вобласці павялічылася амаль на тысячу чалавек. На кастрычнік дадзены паказчык склаў 5.487 чалавек, прычым толькі кожны пяты ў гэтым спісе — гараджанін, астатнія — жыхары сельскай мясцовасці. Не стаў мацнейшым на Магілёўшчыне і інстытут сям'і. Хаця колькасць шлюбаў у вобласці за год узрасла на 5,1 працэнта, колькасць скасаванняў шлюбаў перавысіла дадзены паказчык, склаўшы 12,4 працэнта. Такім чынам, калі летась на 100 шлюбаў прыпадала 67 скасаванняў, то ў гэтым годзе суадносіны павялічыліся — 72 скасаванні на сотню шлюбаў.

Не ўнушае аптымізму і дэмаграфічная сітуацыя ў Гродзенскай вобласці. Па даных статыстыкі, за 9 месяцаў гэтага года колькасць насельніцтва ў рэгіёне скарацілася на 4,4 чалавека; паказчык смяротнасці склаў 12,5 тысячы. Паказчык смяротнасці перавысіў узровень нараджальнасці ва ўсіх без выключэння сельскіх раёнах вобласці і ў горадзе Слоніме. Апрача таго, у гэтым годзе за межы Гродзенскай вобласці выехалі 13,5 тысячы чалавек, прыбылі — 13,2 тысячы.

БелаПАН.

Представляем журнал "Здоровье и успех"

Рецепт выписывайте сами

"Бойтесь равнодушных!" — призывает классик. Простые смертные время от времени тоже сетуют на "абыякавасць" ближних. И только одна тема всегда вызывает неподдельный человеческий интерес. Стоит спросить: "Как ваше здоровье?" — и можете быть готовы к подробному детальному отчету.

Но если заболевших обычно интересуют только собственные недуги, то здоровым небезразличен и окружающий их мир. Они ориентированы на активную деятельность и жаждут усовершенствовать все, что, по их мнению, усовершенствованию поддается.

Есть ли что-то способное объединить и занедуживших и благополучных? Есть ли способ, который помог бы первым обрести надежду, а вторым указал кратчайший путь к реализации их идей? Берем на себя смелость утверждать, что есть. И подходит он каждому. Для того чтобы его получить, нет нужды ходить по врачам или записываться на консультации к психологам. Рецепт здоровья и успеха вы выпишете себе сами. Для этого достаточно зайти на почту и оформить подписку на популярный медицинский журнал "Здоровье и успех" (индекс 74909).

С этого момента медицинские светила, подробно объясняющие причины и механизм возникновения самых распространенных заболеваний, лучшие консультанты, авторы наиболее современных методик лечения — у вас дома.

Но вашими гостями станут не только медики. Вместе с героями наших публикаций — людьми, достигшими успеха, вы пройдете их нелегкий путь к вершине, поучитесь на чужих ошибках и, возможно, таким образом сумеете предотвратить собственные. Дамы, изучив рубрику "Галатея", станут еще более обворожительными, их спутники жизни, поучаствовав в "Мужском разговоре", — еще более мужественными. А все вместе — более осведомленными, уверенными в себе и своих способностях. Потому что журнал "Здоровье и успех" рассчитан на каждого, он предназначен для больных, которые хотят быть здоровыми, и для здоровых, которые не хотят болеть.

Обращаем ваше внимание, что для минчан, имеющих возможность приезжать за свежими номерами журнала в редакцию, организована льготная подписка (без стоимости почтовой доставки). Они могут подписаться на наше издание в редакции газеты "Вечерний Минск" по адресу: **г.Минск, пр-т Ф.Скорины, 44, к. 27. Тел. 276-85-00.**

Выпишите свой собственный рецепт здоровья и успеха — и каждый месяц в ваш дом будет приходить достойный вас собеседник.

Светская жизнь

Виктор Вуячич в общественном транспорте ездит бесплатно

Новую социальную рекламу на Белорусском телевидении почитатели разнообразных рекламных телезарисовок встретили искренним удивлением: неужели Виктор Вуячич, народный артист Беларуси, добирается на работу на общественном транспорте и при этом всегда исправно компостирует талончики (или покупает проездной билет на все виды транспорта)? И как вообще объяснить тот неоспоримый факт, что действо, пусть даже и рекламное, происходит в практически полупустом и к тому же сверкающем новеньком автобусе? Не слишком ли наивно и показушно для страны, в которой общественный транспорт в большинстве своем шокирует своим техническим состоянием? А может, Вуячич ездит на личном автобусе? Но тогда при чем тут талончики?!

По словам самого Вуячича, сняться в ролике его заставило глубокое чувство любви к родному городу. Ну и, конечно же, наиблагороднейшая попытка призвать не самую сознательную часть населения нашей республики компостировать талончики. Несмотря ни на что. На вопрос, почему именно его выбрали главным агитатором за небесплатный проезд, Вуячич ответить затруднился.

В принципе, говорит Виктор Лукьянович, работа над роликом была не очень сложной. Отсняли за двое суток. Правда, как утверждает Вуячич, гонорар за ролик ему почему-то не полагается. Одним словом, патриот Виктор Вуячич снимался в социальной рекламе на общественных началах.

Между прочим, сам Виктор Лукьянович постоянно пользуется услугами общественного транспорта. Каждое утро на трамвае или троллейбусе он добирается до своего гаража. А вечером, соответственно, таким же образом возвращается обратно. Однако талончики он никогда не пробивает. И проездной билет никогда не приобретает. И контролеры, как ни странно, его совсем не донимают своими вечными требованиями: "Предъявите Ваш проездной билет!". Как пояснил Виктор Лукьянович, он получает пенсию за особые заслуги. А посему, согласно существующему в Беларуси положению о пенсиях, имеет право бесплатного проезда.

Ульяна Ярмоленка пакуль не пяе. Але мае надзвычай добрыя вакальныя даныя

Не так даўно кіраўнік студыі "Сябры" Анатоль Ярмоленка стаў дзедам. Па словах жонкі Раісы, Анатоль Іванавіч, напэўна, адзіны на Беларусі дзядуля, які разам са сваім сынам Святаславам амаль цэлую ноч у чаканні якіх-небудзь звестак прастаяў пад вокнамі радзільнага дома...

Унучку назвалі Ульянай. Шчаслівыя маладыя бацькі пакуль жывуць разам з бабуляй і дзядулям. Ульяна Ярмоленка пакуль, праўда, не пяе. Але яна, нягледзячы на свой юны ўзрост, па словах бабулі, мае надзвычай добрыя вакальныя даныя.

Марына КОКТЫШ.

Дзень у гісторыі

27 лістапада

У 1754 г. нарадзіўся **Георг Форстэр,** нямецкі філосаф, асветнік, прыродазнаўца і рэвалюцыянер. У 1772—1775 гг. ён удзельнічаў у плаванні знакамітага капітана Кука вакол свету. Падарожнічаў і па Расіі, а ў 1780-х гг. нават жыў і працаваў у Вільні (дзе, дарэчы, вельмі абураўся прыгнётам беларускіх і літоўскіх сялян). Г.Форстэр — адзін са стваральнікаў першай нямецкай дэмакратычнай рэспублікі (Майнцкай камуны на Рэйне).

У 1842 г. у Пецярбургу была ўпершыню выканана опера Міхаіла Глінкі **"Руслан і Людміла"** па казачнай паэме А.С.Пушкіна. У XIX ст. фрагменты гэтай оперы ставіліся і ў нас на Беларусі. Эстэтычныя прынцыпы Глінкі, між іншым, уражэнца Смаленскай губерні, — аптымізм, народнасць, нацыянальная акрэсленасць, высокі прафесіяналізм — прынеслі гэтаму кампазітару сусветную славу.

У гэты ж дзень у 1842 г. нарадзіўся **Пётр Крапоткін,** рускі геолаг, біёлаг, гісторык, літаратуразнаўца і, як і Г.Форстэр, рэвалюцыянер (адзін з тэарэтыкаў анархізму). Ідэал Крапоткіна — федэрацыя свабодных вытворчых суполак. Напісаў кнігу "Узаемадапамога сярод жывёл і людзей як рухавік прагрэсу"... У Мінску ёсць вуліца яго імя.

У 1863 г. на Букавіне нарадзілася ўкраінская пісьменніца **Вольга Кабылянская.** (Цікава, што свае першыя творы яна пачала пісаць на нямецкай мове!) У сваіх творах Кабылянская ўзнімала пытанні чалавечай годнасці, жаночай эмансіпацыі (аповесці "Чалавек", "Царэўна" і інш.).

У 1903 г. нарадзіўся **Піліп Пестрак,** беларускі пісьменнік і ўдзельнік рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі. Кажуць, ён вельмі крыўдзіўся, калі яго прозвішча вымаўлялі з націскам не на першы склад, а на апошні — Пястрак. Напісаў раман "Сустрэнемся на барыкадах", зборнікі апавяданняў і інш. Перакладаў з польскай і ўкраінскай моў. Яго імем таксама названа вуліца ў Мінску.

У 1943 г. пачалася **Ельская аперацыя** войск Чырвонай Арміі сумесна з мясцовымі партызанамі па вызваленні Ельска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Старонкі храналогіі гартаў Юльян ГРЫГАРОВІЧ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

Четверг, 27 ноября

Белорусское телевидение

15.40 Педагогический экран. Роль учителя в реформировании системы образования.
16.10 ТВ — школе. Изобразительное искусство. 3-й класс. Передача настроения в произведениях живописи.
16.30 Родное слово.
17.00 Музыкальный антракт.
17.10 Уроки Н.Новожиловой.
17.45 Экономикст.
17.55 "Музыкальная обойма".
18.00, 00.05 Новости.
18.15 Баскетбол. Международный турнир памяти Владимира Рыженкова. Беларусь — Украина. Девушки. 2-й тайм.
18.50 "Дело по обвинению". Док. фильм "Заказ на убийство".
19.20 Тема дня.
19.40 Сделано в Беларуси. Производственное объединение "Бобруйскмебель".
19.55 "АРТ-клуб". Кинодраматург Федор Конев.
20.30 Музыкальный антракт.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама.
21.50 Телебарометр.
22.05 "Белые одежды". Худ. фильм. 6-я серия.
23.35 Крок. Программа для молодежи.
00.10 Крок. "Супермодель Беларуси-98". Брестский тур.

ОРТ

08.00 Новости.
08.15 "Роковое наследство". Сериал.
09.00 Человек и закон.
09.40 Пока все дома.
10.15 Домашняя библиотека.
10.25 Телеигра "Эти забавные животные".
11.00 Новости.
14.00 Новости.
14.20 Мультсериал "Невероятные приключения Джонни Квеста".
14.45 "Классная компания".
15.10 Лего-го!
15.35 Сериал "Космическая полиция".
16.05 "...До шестнадцати и старше".
16.30 "100 лет приключений". Сериал.
17.00 Новости.
17.20 "Роковое наследство". Сериал.
18.00 Погода.
18.10 Час пик.
18.30 Телеигра "Эти забавные животные".
19.00 "В поисках утраченного". Ведущий — Г.Скороходов.
19.45 "Спокойной ночи, малыши!".
20.00 Время.
20.40 "Одиссея". Фильм 2-й..
22.35 Сериал "Каскадеры. Мир трюков".
23.05 "Лицо года". Конкурс моделей.
23.30 Новости.
23.45 Программа передач.

Канал "Россия"

06.30, 10.00, 16.00, 19.00, 22.30 Вести.
07.00, 18.00 Дежурная часть.
07.15 Медицинский вестник.
07.20 Бизнес-утро.
07.25 Православный календарь.
07.30, 18.50, 23.05 Прогноз погоды.
07.40 Кроссворд.
08.10 Эксповестник.
08.15 Лучше не бывает.
08.20 Национальный интерес.
08.50 Торговый дом.
08.55 Товары — почтой.
09.05 "Санта-Барбара". Сериал.
13.40 "Фуфель". Худ. фильм.
15.30 Золотая карта России.
16.35 "Чародей". Детский телесериал (Австралия — Польша).
17.30 "Формула 900". Телевизионное автошоу.
18.20 Национальный интерес.
19.25 Подробности.
19.45 "Санта-Барбара". Сериал.
20.45 Сам себе режиссер.
21.25 Добрый вечер.
23.00 Вовремя.
23.10 Кафе "Обломов".
23.50 "Поклонник". Худ. фильм (США).

Культура

07.00 Музыкальный экспромт.
07.15, 13.00, 20.00, 23.00 Новости культуры.
07.30 Сериал "Берлин. Александрплатц".
08.30 "Резцом и кистью". Фрески Мирожского монастыря.
09.00, 11.00, 15.00, 17.00 Новости.
09.05 "Золотая карта России". Об истории и культуре городов России.
09.35 "Кремлевские няньки". Видеофильм.
11.05 "Изобразительное прикладное искусство. Архитектура".
11.30 "Братья Карамазовы". Худ. фильм. 2-я серия.
12.40 Академия спорта.
13.15 "Культура городов мира". Японский калейдоскоп. Курашики.
13.25 "Опасные игры" Камы Гинкаса.
14.05 Посольские вечера (Финляндия).
15.05 "Мир авиации". "Сухой" и палящее солнце пустыни.
15.35 Сериал "Челленджерс".
16.00 "Путешествие во времени". Программа Ю.М.Лотмана.
16.45 Гиперкультура.
17.05 "2003 год". К 300-летию Санкт-Петербурга.
17.10 "Из жизни театрального Петербурга".
18.00 Лукоморье.
18.20 "Красный космос". Фильм 2-й. "С.Королев — трагический герой".
18.50 "Театр одного художника".
19.10 И.Тургенев и П.Виардо.
20.20 Сериал "Берлин. Александрплатц".
21.20 "Тот самый Горин".
22.30 "Кумиры". В.Комиссаржевская.
23.20 Музыкальный экспромт.

НТВ

05.00, 09.00 Сегодня утром.
08.05 Сериал "Крутой Уокер: правосудие по-техасски".
09.15 Телеигра "Пойми меня".
09.45 Мультфильм.
10.00 Сериал "Доктор Куин, женщина-врач".
11.00, 13.00, 15.00 Сегодня днем.
11.20 Старый телевизор.
13.20 Драма "Глашатай чумы" (Италия).
15.20 Программа для детей "Улица Сезам".
15.50 Сериал "Любовь и тайны Сансет Бич" (США).
16.40 Док. сериал "Дикая природа" (Великобритания).
17.10 Впрок.
17.20 Криминал.
17.30 Хоккейный клуб.
18.00, 21.00 Сегодня вечером.
18.40 Герой дня.
19.00 Комедия "Сети зла" (США).
21.35 Футбол. "Динамо" (Киев) — "Эйндховен" (Голландия).
22.30 Сегодняшко.
23.50 Сегодня в полночь.
00.10 Дневник лиги чемпионов. 2-я часть.

ТВ-6 Москва

14.00 ТСН-6.
14.15 Ф.Мкртчян в фильме "Багдасар разводится с женой".
15.35, 00.45 Знак качества.
15.45 Телемагазин. "Спасибо за покупку!"
16.05 Сериал "Флиппер II".
16.35, 18.25 Те Кто.
17.00, 00.00, 01.05 Диск-канал.
17.50 Сериал "Грейс в огне IV".
18.15, 21.20 Новости.
19.00 Сериал "Хроники молодого Индианы Джонса".
20.00 Новости дня.
20.25 Ток-шоу "Сделай шаг".
21.25 Микки Рурк в фильме "Часы отчаяния" (США).
23.30 ТСН-6.
23.45 Дорожный патруль.
01.45 Ночь напролет с Институтом Паблик Рилейшнз.

8-й канал

18.00 Для детей. "Пострелята".
18.30 Программа Кеннета Копланда.
19.00 Сериал "Сирены".
19.45 Новости "К-видео".
20.15 Вечарніца.
20.30 Худ. фильм "Тени исчезают в полдень".
21.30 Музыкальный конвейер.
22.00 Кейт Джексон в фильме "Убийство в колледже".

Адрас рэдакцыі:

220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 229-28-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 229-29-04.

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты надрукаваны з дыяпазітываў у ПП "Мэджык". Адрас: г. Мінск, вул. В. Харужай, 13. Падпісаны ў друк у 21.00. Фармат А-2. Тыраж: першы завод —50 200 экз. Заказ № 1142